

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris
CZU: 378.091:62(043.2)

DANIŁA VICTORIA

**STRATEGII EDUCATIONALE DE FORMARE A VALORILOR
SOCIOCULTURALE LA STUDENȚII PROGRAMELOR DE
STUDII INGINEREȘTI**

Specialitatea 533.01 Pedagogie universitară

**REZUMATUL
tezei de doctor în Științe ale educației**

CHIȘINĂU, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

COJOCARU Victoria, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, **președintele comisiei**, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău;

VACARCIUC Mariana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, **secretar științific al comisiei**, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău;

BARBANEAGRĂ Alexandra, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău;

GORAȘ-POSTICĂ Viorica, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;

URSU Valentina, doctor în istorie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Referenți oficiali:

ANTOCI Diana, doctor habilitat în științele educației, profesor universitar;

VORNICU Nicoleta, doctor habilitat în arte vizuale, profesor universitar (România)

Susținerea va avea loc la 7 mai, ora 14.00, mun. Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” în ședința Consiliului științific specializat D 533.01-24-78, din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, mun. Chișinău, str. Ion Creangă, 1, Sala Senatului/biroul _____.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate pe pagina web a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (www.upsc.md) și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expediat la 2 aprilie 2025.

Președintele comisiei:
COJOCARU Victoria,
doctor habilitat în științe pedagogice,
profesor universitar

Secretar științific al comisiei:
VACARCIUC Mariana, doctor în științe
pedagogice, conferențiar universitar

Autor:
DANILA Victoria

© Danila Victoria, 2025

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL DE BAZĂ AL TEZEI	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	22
BIBLIOGRAFIE	25
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	28
ADNOTARE	30
АННОТАЦИЯ	31
ANNOTATION	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei și importanța problemei abordate. În societatea contemporană, perioadă când se utilizează pe scară largă tehnologiile informaționale, una dintre direcțiile strategice, care necesită abordare formativă, se referă la dezvoltarea valorilor socioculturale la tineri. Provocările digitalizării sistemului educațional accentuează nevoia de investiție în conservarea patrimoniului cultural și spiritual, un loc aparte revenind formării valorilor socioculturale, ca reper fundamental în evoluția personalității umane. În baza acestor convingeri, actualitatea temei demersului nostru investigațional este evidențiată și de interesul practic și științific pentru reabilitarea/edificarea valorilor socioculturale.

Astăzi nu mai poate fi pus la îndoială faptul axiomatic, precum că instituțiile de învățământ universitar formează nu doar specialiști competenți, dar, în primul rând, dezvoltă personalități profund ancorate în sistemul de valori general umane. Diversitatea programelor de studii superioare din cadrul universităților, organizarea învățării în scopul dezvoltării competențelor transversale, generale și profesionale, ansamblul de cunoștințe asimilate din informații, teorii și practici dintr-o sferă de activitate, sunt condiții care stimulează formarea inițială un anumit domeniu. Societatea contemporană are nevoie de personalități autonome, cu inițiativă, care să facă față schimbărilor și să se încadreze în viața socială, provocărilor actuale ale timpului, valorificându-și calitățile umane, care le-ar permite să-și sporească reușita, competitivitatea în relațiile socio-comunitare. Prin urmare, misiunea de bază a învățământului universitar tehnic include și valorificarea procesului de formare a viitorilor specialiști, competitivi pe plan național și internațional, care vor fi capabili să satisfacă necesitățile și interesele sociale în ansamblu, să contribuie la sporirea valorilor societății, dar și a celor personale. Promovarea strategiilor educaționale în procesul de formare universitară este condiția optimă pentru dezvoltarea armonioasă a personalității studentului, dotată cu potențial creativ, capabilă să stabilească raporturi profesionale și interpersonale în mediul academic și social.

În cercetarea noastră, am urmărit evidențierea strategiilor educaționale de predare-învățare-evaluare în cadrul disciplinelor *Proiectarea asistată la calculator*, *Programarea graficii la calculator*, *Istoria designului*, *Textilele în designul interior*, *Design contemporan*, *Teorie și concept*, destinate să formeze la studenții programelor de studii inginerești, în mod prioritar, valori socioculturale cu impact în asigurarea integrității profesionale și a responsabilității etice: cooperare inovativă și flexibilitate cognitivă, toleranță reflexivă, autodezvoltare progresivă și atitudine culturală.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare

Actualitatea și importanța temei de cercetare este argumentată și de Obiectivele strategice menționate în Strategia de Dezvoltare „Educația 2030”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 114 din 07 martie 2023. Printre problemele enunțate în acest document se enumeră și „valorificarea insuficientă a competențelor pentru secolul XXI”, lipsa de „valori recunoscute și asumate pe termen lung”. Iar unul dintre obiectivele propuse în Strategia dată și în Programul de implementare de dezvoltare a educației este „Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală”. În acest context, sistemul de educație are ca sarcină asigurarea formării în baza valorilor, tradițiilor naționale și diversității culturale, precum și dezvoltarea personală și cetățenia activă” [90].

Conform studiilor OECD, educația de calitate depinde de integrarea valorilor în realizarea obiectivelor strategice a propriei formări și dezvoltări durabile, iar valorile sunt definite ca „principii definitorii cu impact asupra deciziilor luate în baza unor judecăți”, susținute prin atitudini care orientează activitatea [20]. Funcția de bază a valorilor constă „în validarea pedagogică (socială și psihologică) a oricărei activități de educație/instruire, necesară în

perspectiva educației permanente și a autoeducației, a învățării/autoînvățării pe tot parcursul vieții” [20]. Instituțiile de învățământ universitar contribuie esențialmente la formarea viitorilor specialiști. Universitățile pot asigura, direct sau indirect, progresul societății. Printre funcțiile pe care le are învățământul universitar se înscrie și cea de transmitere a valorilor culturale și ale științei, dezvoltarea unor personalități creative, formarea conștiinței și identității naționale, dezvoltarea culturii naționale și promovarea dialogului intercultural [89].

Constatarea că, într-o societate în plină schimbare, este nevoie de edificarea procesului de formare a valorilor socioculturale la studenți, devine imperativ. Plasarea accentului pe autoinstruire, autodezvoltare, reflecție, implicare activă și alte forme de educație prin efort personal, a dezvoltat o nouă viziune asupra realității educaționale, influențând considerabil profilul absolventului. Revizuirea tehnologiilor didactice și ale strategiilor educaționale de formare a studentului creează contexte de reprezentare și funcționare a mecanismelor integrării în societatea bazată pe valori democratice și cu o economie competitivă. Concluzia la care aderăm ține de eficiența aplicării strategiilor educaționale axate pe activitatea studentului, pe elaborarea unor sarcini cu impact social, punerea accentului pe formarea valorilor socioculturale pentru o educație durabilă, contribuind valoric la formarea în mediul universitar a unor personalități competitive.

Problema identificării, examinării și valorificării strategiilor educaționale ale procesului educațional în formarea profesională inițială, pentru formarea valorilor socioculturale este foarte importantă în cercetările științifice. Această prerogativă devine obligatorie în formarea personalității în învățământul universitar din Republica Moldova, care evoluează pe calea integrării educației în sistemul european educațional. Operând în cadrul cercetării cu mai multe concepte și teorii privind strategiile educaționale, valorile socioculturale, constatăm că subiectele date, au fost tangențial abordate de manieră conjugată, în cadrul unor studii teoretice și specializate, fără a fi identificat un studiu multidisciplinar care ar îngloba multiple aspecte subliniate de noi. Astfel, conceptul clasic de valoare rămâne ca un pilon epistemologic în lucrările marilor filosofi Aristotel [5], Platon [64], I. Kant [32], J.W. Goethe [32], precum și la autorii contemporani T. Vianu [75], C. Noica [54], M. Heidegger [41], C. Radu [66].

Problema valorilor în educație a devenit un subiect de cercetare pentru mai mulți autori, printre care vom menționa lucrări semnate de T. Callo [12;13], V. Gh. Cojocaru [16], O. Dandara [28], V. Guțu [34-37], V. Pâslaru [58], V. Goraș-Postică [33], M. Hadîrcă [38;39], V. Andrițchi [2], L. Cuznețov [27], D. Patrașcu [59], A. Paniș [55] I. Cerghit [14], E. Țarnă [73], D. Antoci [3], M. Dohotaru [29] ș.a. Integrarea tezaurului valoric este studiată de asemenea cercetători ca J. Piaget [63], P. Bourdieu [78], Ș. Buzărnescu [10], P. Iluț [42-45], iar unele aspecte ale educației morale, relevante cercetării noastre, le identificăm în lucrările semnate de L. Kohlberg [82], J. Piaget [63], C. Enăchescu [30]. Abordările teoretice ale formării profesionale în învățământul universitar, prin care am edificat cadrul teoretic și practic al investigației date, le-am selectat de la A. Neculau [53], D. Potolea [65], M. Jigău [46], Z. Bogathy [7], T. Callo [12;13], V. Cojocaru [17], O. Dandara [28]. Problema formării referențialului axiologic se regăsește în lucrările autorilor S. Chelcea [15], P. Iluț [42-45], C. Cucoș [23-26], S. Cristea [20], L. Bețivu [6], M. Călin [11], B. Voicu [77], L. Cuznețov [27], E. Țarnă [73], D. Antoci [4], I. Gîncu [31] ș.a.

Concluzionăm că, la etapa actuală a cercetării, direct sau tangențial, unele aspecte s-au regăsit în publicațiile pe diferite domenii conexe ale cercetării noastre. Până în prezent, însă nu există un studiu complex care ar reflecta strategiile educaționale folosite în învățământul universitar cu privire la integrarea valorilor socioculturale, ceea ce face îndreptățită intenția noastră de a examina acest subiect în cadrul demersului științific. Contribuțiile valoroase ale

autorilor citați și funcționalitatea acestora în mediul educațional analizat de noi relevă următoarele **contradicții**:

- ✓ insuficiența unui cadru referențial cultural privind dezvoltarea metodologiei de organizare și orientare valorică în predarea conținutului educației pentru dezvoltarea în devenire (durabilă);
- ✓ funcționalitatea redusă a unor strategii educaționale specifice dezvoltării valorilor socioculturale ale studentului și edificarea unor relații între participanții la actul educațional, centrate pe respect, onestitate, cooperare inovativă, flexibilitate cognitivă, atitudine culturală proactivă etc.

Problema de cercetare rezultă din contradicțiile enumerate și anumite incoerențe constatate la nivel metodologic privind aplicarea strategiilor de dezvoltare a valorilor socioculturale la studenți, generând preocupări teoretice-metodologice, pentru a răspunde la întrebarea: Care sunt reperele teoretice ale strategiilor educaționale și cum pot fi valorificate în procesul de formare a valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti?

Scopul cercetării: Determinarea reperelor teoretice ale strategiilor educaționale privind dezvoltarea valorilor socioculturale, elaborarea și validarea Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti.

Pentru a atinge **scopul** propus, au fost stabilite următoarele **obiective**:

- studiul abordărilor teoretice ale valorilor socioculturale prin elucidarea conceptelor de valoare, patrimoniu, cultură, cultură organizațională;
- conceptualizarea rolului *valorilor socioculturale* ca factor esențial în dezvoltarea profesională a personalității competitive, în cadrul educației durabile;
- elaborarea *Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti*;
- valorificarea rezultatelor aplicării *Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti*;
- elaborarea concluziilor generale și a recomandărilor metodologice privind aplicarea *strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale*, a studenților programelor de studii ingineresti.

Ipoteza cercetării: formarea valorilor socioculturale la studenți, prin intermediul strategiilor educaționale, va fi posibilă, dacă:

- vor fi stabilite reperele teoretice și orientările științifice ale strategiilor de formare a valorilor socioculturale la studenți de către cadrele didactice în învățământul universitar;
- va fi stabilit cadrul conceptual și metodologic de formare a valorilor socioculturale la studenți și validarea experimentală al Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti, care va contribui la dezvoltarea personală și integrarea socială a studenților, viitori ingineri.

Dezvoltarea valorilor socioculturale la subiecții din învățământul universitar al programelor de studii ingineresti, vizează nu doar formarea studentului ca specialist într-un domeniu care acționează ghidat de preocupări profesionale înguste, dar și al unui profesionist, ancorat într-o cultură universală, dotat cu un sistem de valori cum ar fi: disciplină, capacitate de autodisciplinare, demnitate, respect pentru sine și pentru alții, responsabilitate, onestitate, bunătate, empatie, toleranță etc.

Metodologia cercetării științifice. Cercetarea are la bază *teorii, modele și concepte: importanța și rolul valorilor în dezvoltarea individuală și socială*, P. Andrei [62-64]; integrarea valorilor în educație S. Cristea [20]; învățarea și transmiterea principiilor și valorilor fundamentale Cucoș C.[23-26]; înțelegerea și gestiunea emoțiilor în cadrul educațional M. Cojocar-Borozan et al. [18]; promovarea importanței autoeducației L. Papuc [56; 57] și

conceptul personalității umane ca sistem coerente, care se formează în mediul sociocultural V. Davîdov [84], A. Leontiev [87], E. Erikson [79], G. Kelly [81]); M. Rokeach [83], M. Fishbein [80], P. Andrei [61], T. Vianu [75;76], B. Voicu [77], procesul de formare a valorilor în ontogeneză L. Kohlberg [82], J. Piaget [63], E. Verza [74], U. Șchiopu [67;68], I. Alexandrescu [1], C. Cucuș [23; 25], D. Karpuşina [85], N. Krivîh [86]; importanța educației și a mediului sociocultural în formarea valorilor B. Șerbănescu [72], N. Silistraru [69-71], E. Joița [47; 48], C. Cucuș [25], S. Cristea [22], M. Borozan [9], E. Macavei [51; 52] și alți autori.

Esențele cercetării au fost dezvăluite în baza următoarelor **metode**:

- *teoretice*: documentarea științifică, generalizarea și sistematizarea conceptelor pedagogice; analiza și sinteza; inducția și deducția; relația de cauzalitate și consecințe;
- *experimentale*: observarea, experimentul pedagogic; probe practice, chestionarea;
- *interpretare a datelor*: analiza cantitativă și calitativă a datelor cercetării și prelucrarea matematică și statistică a rezultatelor experimentale.

Noutatea și originalitatea științifică constă în conceptualizarea sistemului de valori socioculturale, definite de elemente ale patrimoniului și culturii în formarea profesională a studenților la programele de studii ingineresti; elaborarea și validarea Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti în perspectiva valorificării strategiilor educaționale în procesul de formare universitară.

Rezultatele obținute care au contribuit la soluționarea problemei științifice includ dezvoltarea unui concept integrat al valorilor socioculturale în cadrul programelor de studii ingineresti, bazat pe elemente definitorii ale patrimoniului și culturii. Acestea au fost fundamentate prin cercetări teoretice și empirice, conducând la elaborarea și validarea unui Model pedagogic inovativ, ce facilitează formarea valorilor socioculturale ale studenților.

Semnificația teoretică a cercetării se referă la consolidarea teoretică a noțiunilor de valori socioculturale; patrimoniu cultural; strategii educaționale; educație durabilă; determinarea tipurilor de strategii educaționale în formarea valorilor socioculturale la studenți; descrierea referențialului de formare a valorilor socioculturale pentru o educație durabilă a studenților programelor de studii ingineresti.

Valoarea aplicativă a cercetării este justificată de stabilirea strategiilor de formare a valorilor socioculturale; validarea componentelor Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti, elaborat și propus spre implementare; validarea rezultatelor experimentale ale procesului de formare a valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti în baza etapelor experimentului pedagogic.

Implementarea științifică a rezultatelor s-a realizat prin cercetări teoretice, prezentate în cadrul conferințelor științifice și studii experimentale, desfășurate cu studenții programelor de studii ingineresti din cadrul Universității Tehnice a Moldovei și al Universității Libere Internaționale din Moldova.

Aprobarea rezultatelor cercetării s-a realizat prin valorificarea editorială a acestora în: Competențe digitale sub aspectul educației socioculturale. Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”, Nr. 4 (71) / 2023 / ISSN 1857-0461 / ISSN 2587-3687, Categoria B.

Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/198859; Formarea competențelor socioculturale și influența valorilor asupra educației contemporane, Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Seria „Științe Umanistice”, Nr. 2 (18) / 2023 / ISSN 2345-1866 / ISSN 2345-1904. Categoria B. Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/197048; Implementarea strategiilor inovatoare ce contribuie la dezvoltarea durabilă a studenților. Simpozionului Internațional „Conservarea și

Restaurarea Patrimoniului Cultural”, Iași, Editura Doxologia 2023, ISSN 2286-1459 ISSN-L 2286-1459, pp.341-361; The influence of cultural heritage in the formation of sociocultural values, In: Journal of Social Sciences, 2024, vol. 7, nr. 1, pp. 114-122. ISSN 2587-3490. DOI: [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7\(1\).09,CategoriaB+](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7(1).09,CategoriaB+).Disponibil:https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/201824; Formarea tinerilor specialiști în contextul educației durabile în învățământul universitar tehnic bazat pe valori socioculturale. In: Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Seria „Științe Umanistice”, 2024, nr. 2 (20), pp. 117-131. ISSN 2345-1866. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/218385; Training of socio-cultural values of university education students based on the concept of sustainable education. Books of abstracts, 19th Romanian Textiles and Leather Conference CORTEP 2024/ Mirela Blaga. Iași: Performantica, 2024, ISBN 978-630-328-118-6, p.108. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/author_articles/62771; Organizational culture and the system of sociocultural values in university education. In: Актуальні проблеми сучасного дизайну, 25 aprilie 2024, Київ.Київ:2024,Vol.3,pp.198-201.ISBN978-617-7763-37-5.Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/208554 precum și la diverse manifestări științifice. Rezultatele științifice și practice au fost valorificate editorial în mai multe publicații, rapoarte susținute la conferințe științifice internaționale.

Volumul și structura tezei: teza include adnotările (română, engleză, rusă), lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 284 de surse. Teza conține 22 de tabele, 31 de figuri, 6 anexe; volumul total al lucrării fiind de 169 pagini.

CONȚINUTUL DE BAZĂ AL TEZEI

În **Introducere** se argumentează actualitatea și importanța temei abordate pentru educația durabilă în societatea noastră care tinde să se integreze în spațiul educațional și științific al Uniunii Europene; este prezentată situația în domeniu și gradul de studiere a problemei; sunt identificate scopul, obiectivele, problema științifică, valoarea teoretică și aplicativă a tezei, noutatea și originalitatea demersului științific.

În **capitolul 1, Repere teoretice privind valorile socioculturale**, se face o analiză a studiilor teoretice la tema abordată, sunt identificate conceptele și teoriile cu privire la strategiile educaționale, valorile socioculturale în învățământul universitar, iar în baza acestor date teoretice au fost formulate scopul, obiectivele, problema științifică propusă spre soluționare.

În lucrare sunt descrise *reperetele teoretice ale valorilor socioculturale, ca expresie a culturii și patrimoniului cultural*, este realizat studiul privind patrimoniul cultural și promovarea acestuia care se regăsește în mai multe sisteme educaționale din țări europene, în care s-au formulat o serie de teorii. Conceptele cu care operăm în teza de doctorat se referă la *cultură, valorile culturale*, care funcționează ca punți de legătură între oamenii care fac parte dintr-un grup. Prin intermediul acestor valori grupurile își conturează identitatea.

Valorile socioculturale, ca surse fundamentale pentru dezvoltarea profesională a studenților, reflectă integrarea acestora în curriculumul universitar. Obiectivul principal este conștientizarea de către mediul academic a necesității promovării valorilor, esențială în formarea specialiștilor ca personalități distincte. Promovarea valorilor socioculturale va avea un impact semnificativ în formarea unor specialiști bine pregătiți și competitivi pe piața muncii, cu personalitate, capabili să facă față provocărilor și schimbărilor din domeniul lor de activitate.

Totodată *cultura organizațională și sistemul de valori socioculturale în învățământul universitar*, este analizată din perspectiva culturii organizaționale și specificul acesteia în instituțiile de învățământ universitar. Specificul culturii organizaționale într-o instituție de învățământ universitar este determinat de: profilul organizației; valorile organizației; misiunea instituției; oferta disciplinelor opționale; activități extracurriculare; cultura managerială; segmentele socioculturale din care fac parte studenții; proiectele educaționale finanțate din surse externe.

În **capitolul 2, Cadrul metodologic al dezvoltării valorilor socioculturale în învățământul universitar**, se face o analiză și se propune Modelul pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti, se analizează referențialul de formare a valorilor socioculturale și se evidențiază acele strategii educaționale de formare a valorilor socioculturale pentru o educație durabilă, care ulterior au servit la aplicarea acestora în diverse studii de caz.

Prin aspectele metodologice ale strategiilor educaționale în promovarea valorilor socioculturale în învățământul universitar sunt identificate strategiile educaționale și valorificarea acestora în procesul educațional la promovarea valorilor socioculturale este foarte importantă în cercetările științifice, cu atât mai multe că este necesară reevaluarea, reconsiderarea unor valori și concepte, restabilirea adevărului istoric și cultural. Promovarea valorilor socioculturale în procesul educațional sprijină studenții să facă paralele între culturile popoarelor native și cele ale altor națiuni, evidențiind valori comune și contribuind la formarea unei identități naționale și a unei poziții de cetățean informate, bazate pe cunoașterea istoriei și culturii diverselor popoare. În acest sens, în cercetarea de față am utilizat concepte fundamentale precum strategii educaționale, valori sociale, valori culturale, care au fost abordate în studiile specialiștilor din domenii diverse, cum ar fi educația, culturologia, sociologia, filosofia culturii, psihologia și antropologia. Aceasta conferă lucrării un caracter evident multidisciplinar. În prezent, cercetarea relevă faptul că unele aspecte ale subiectului s-au regăsit deja, fie direct, fie

tangențial, în publicațiile din domenii conexe. Cu toate acestea, se observă o insuficientă abordare a strategiilor educaționale pentru promovarea valorilor socioculturale în învățământul superior, în contextul dezvoltării durabile.

La *formarea valorilor socioculturale în învățământul universitar* sunt prezentate strategiile educaționale pentru o educație durabilă, care oferă inspirația necesară, stimulează creativitatea, îndrumându-i pe tineri spre o gândire critică, spre cooperare, în vederea soluționării unor probleme complexe, reale.

Dezvoltarea durabilă reprezintă, în prezent, una dintre provocările majore cu care se confruntă multe țări la nivel global, fiind o preocupare centrală a Uniunii Europene (UE), care are responsabilitatea de a implementa Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă (SDD), adoptată în 2001 la Consiliul European de la Göteborg, revizuită în 2005 și modificată în 2006. În scopul monitorizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030 la nivel global, au fost aprobați 241 de indicatori, conform cărora fiecare țară va fi evaluată.

Educația pentru dezvoltarea durabilă este necesar să creeze momente de inspirație, să încurajeze creativitatea și să îndrume tinerii spre gândire critică și cooperare, în vederea rezolvării unor probleme complexe și reale.

O strategie eficientă de promovare a valorilor socioculturale începe întotdeauna cu un scop clar, bine definit, care reprezintă punctul de plecare al întregului proces. Prin stabilirea scopului, se identifică direcția generală a promovării și punctul de referință care va fi monitorizat după implementarea strategiei. Pentru a asigura eficiența, este necesar să stabilim obiective SMART, adică specifice, măsurabile, accesibile, relevante și delimitate în timp.

Modelul pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii inginerești, este prezentat în figura 1.

Formarea valorilor socioculturale în învățământul universitar are ca obiectiv dezvoltarea competențelor studenților, astfel încât aceștia să se poată integra eficient atât în mediul profesional, cât și în cel social. Studentul va învăța să se perceapă și să se identifice ca o persoană integră, dar și să înțeleagă și să respecte diversitatea celor din jurul său. Educația devine astfel un proces activ, centrat pe formarea cunoștințelor prin cooperare, autoînvățare, schimb de experiență și mobilitate, și se bazează pe contexte semnificative din realitatea actuală. În acest context, prima etapă a procesului educațional constă în cunoașterea valorilor socioculturale de către studenți. În a doua etapă, studenții încep să recunoască și să reflecteze asupra propriului lor sistem de valori socioculturale, manifestându-le prin trăiri individuale, activități creative și autoformare. În a treia etapă, fiecare student devine propriul său auto-modelator, un proces ce presupune maturizarea personalității și conștientizarea impactului fiecărei acțiuni, favorizând armonizarea dintre constrângerile externe și libertatea interioară (figura 1.).

În acest cadru, formarea unui suport valoric solid al competențelor socioculturale este esențială pentru formarea de specialiști competitivi. Modelul elaborat poate servi drept ghid pentru dezvoltarea activităților extracurriculare, ajutând la identificarea valorilor de promovat și oferind un cadru clar pentru comunicarea importanței acestora în societate. Acest model devine astfel un instrument util în integrarea valorilor socioculturale atât în procesul educațional, cât și în societate.

În prezent, identificarea și valorificarea strategiilor educaționale pentru promovarea valorilor socioculturale este o problemă importantă care necesită aprofundarea în cercetările științifice. Promovarea acestor valori este crucială pentru formarea personalității în învățământul superior din Republica Moldova, care a ales integrarea educației în sistemul educațional european. Astfel, identificarea strategiilor educaționale adecvate pentru alinierea

învățământului superior din Republica Moldova la standardele europene este imperativă, având în vedere necesitatea de a deveni competitivi atât pe plan național, cât și internațional.

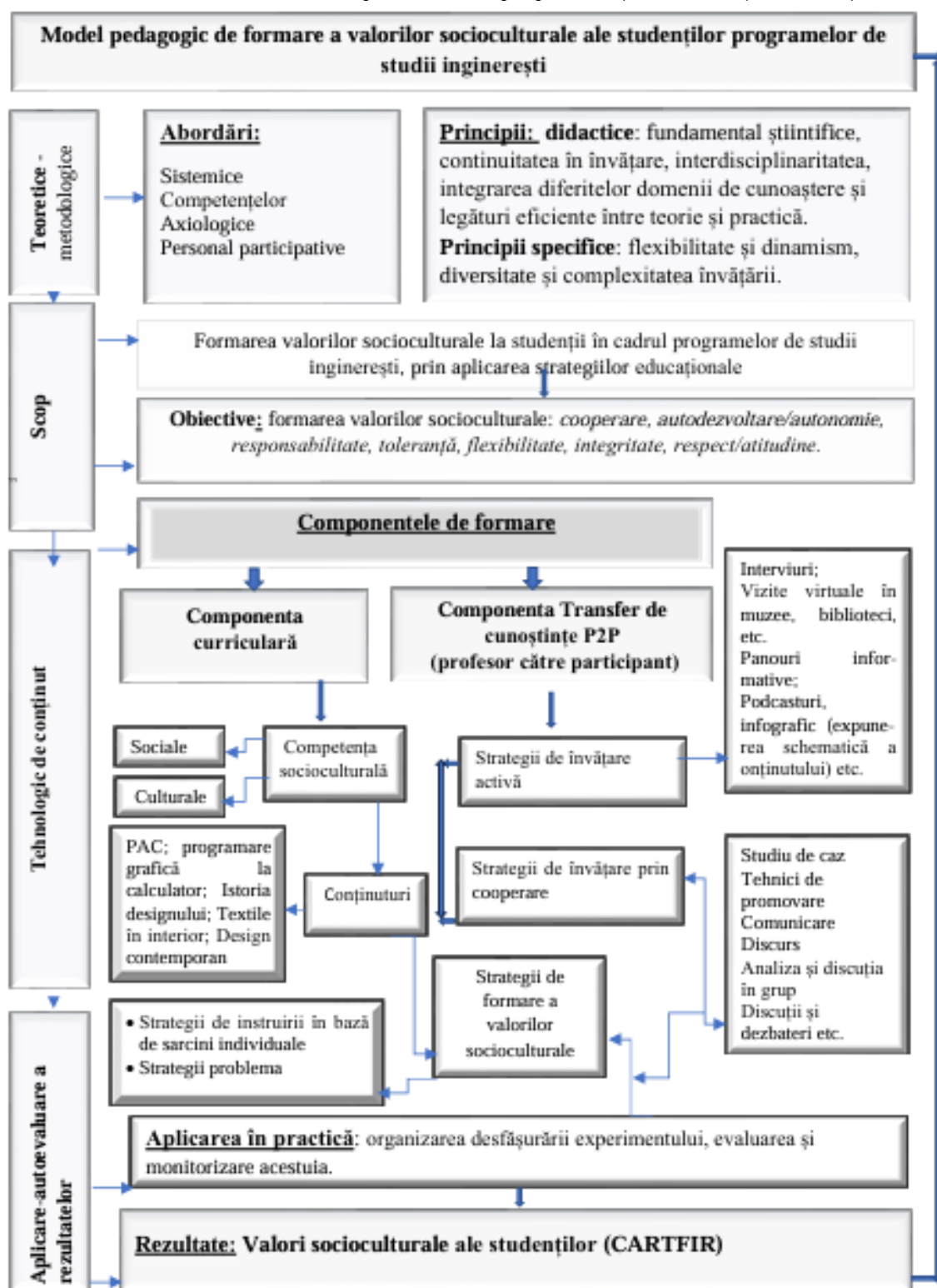

Figura 1. Modelul pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti [elaborat de autoare]

În mediul academic are loc interacțiunea cu diverse etnii, culturi, pătri sociale, motiv pentru care studenții sunt încurajați să înțeleagă și să aprecieze specificul fiecărui subiect în parte punând ca prioritate supremă valorile socioculturale care contribuie la o comunicare și integrare asertivă. Modelul pedagogic s-a axat pe formarea acestor valori socioculturale reieșind

din exigențele actuale și prezența unor factori sociali, culturali, etnici, psihologici, metodologici și strategici.

În **capitolul 3, Coordonata experimentală de valorificare a strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti**, sunt prezentate rezultatele experimentului pedagogic realizat prin cele trei etape clasice în perioada anilor 2022-2024. Cercetarea experimentală s-a bazat pe rezultatele cercetărilor teoretice, incluzând un instrumentar de investigare în vederea testării nivelului de formare a valorilor socioculturale la etapele de constatare și control ale experimentului pedagogic, elaborării și derulării acțiunilor de aplicare a strategiilor educaționale studenților în cadrul programelor de studii superioare de licență ingineresti. Pentru realizarea obiectivelor cercetării au fost selectate două instituții de învățământ cu programe de studii superioare de licență acreditate la domeniul 07 Inginerie, tehnologii de prelucrare, arhitectură și construcții (Universitatea Tehnică a Moldovei și Universitatea Liberă Internațională din Moldova) și antrenați 198 de studenți.

Grupurile de cercetare au fost constituite din studenți de la programele de studii superioare de licență *Tehnologii Informaționale* și *Design interior* din cadrul facultății de *Informatică, Inginerie și Design* (ULIM) și Facultăților *Informatică, Inginerie și Design* și *Design interior* (UTM):

a) lotul experimental (LE) - 44 studenți de la ULIM, Facultatea Informatică, Inginerie și Design, programul de studii Informatica (Inf), programul de studii Tehnologii Informaționale (TI) și 60 studenți de la UTM, Facultatea Urbanism și Arhitectură, programul de studii Design interior (DIN);

b) lotul de control (LC) - 43 studenți de la ULIM, Facultatea Informatică, Inginerie și Design, programul de studii Tehnologii Informaționale și 51 de studenți de la UTM, Facultatea Urbanism și Arhitectură, programul de studii Design interior.

Tabelul 1. Designul cercetării valorilor socioculturale

Anul I: Designul interior și valorile socio-culturale				
Grup	Anul universitar	Grupa/ specialitatea	Nr. subiecți	Disciplina/ Cursul universitar
Experimental (LE)	ULIM, Facultatea Informatică, Inginerie și Design, catedra Tehnologii Informaționale			
	2022/2023	TI-211, anul II (ro, F)	13	Proiectarea asistată la calculator
		Inf-213 anul II (ro, F)	14	
		TI-211-21 anul II (ro, FR)	10	Programarea graficii la calculator
		TI-32, anul III (ru, F)	7	
	UTM, Facultatea Urbanism și Arhitectură, departamentul Design Interior			
	2022/2023	DIN-201 anul III (ro, F)	20	Istoria designului
		DIN-201 anul III (ro, F)	20	Textilele în interior
	2023/2024	DIN-201 anul IV (ro, F)	20	Design contemporan. Teorie și concept
	Total:		104	
Control (LC)	ULIM, Facultatea Informatică Inginerie și Design, catedra Tehnologii Informaționale			
	2022/2023	Inf – 201 anul II (ro, F)	29	Proiectarea asistată la calculator
		TI -36 anul III (ro, FR)	14	Programarea graficii la calculator
	UTM, Facultatea Urbanism și Arhitectură, departamentul Design Interior			
	2022/2023	DIN-201 anul III (ro, F)	17	Istoria designului
		DIN-201 anul III (ro, F)	17	Textilele în interior
	2023/2024	DIN-201 anul IV (ro, F)	17	Design contemporan. Teorie și concept
Total:		94		

Elaborarea matricei valorilor în baza studiului teoretic din surse consacrate, precum P. Iluț [45], C. Cucos [25], C. Enăchescu [30], V. Pâslaru [58], N. Silistraru [71], D. Antoci [3], care a alcătuit sistemul de variabile ale cercetării (*cooperare inovativă; autodezvoltare/autonomie progresivă; responsabilitate etică/morală; toleranță*

reflexivă/echidistantă/inofensivă; flexibilitate cognitivă; integritate profesională; respect/atitudine culturală) a facilitat relevarea contextului pentru culegerea datelor empirice și demararea cercetării experimentale prin măsurarea acțiunii variabilelor independente asupra celor dependente. Drept punct de plecare în proiectarea variabilelor cercetării a constituit analiza componentei socioumanistă în planurile de învățământ ale programelor de studii ingineresti *Proiectarea asistată la calculator, Programarea graficii la calculator, Istoria designului, Textile în interior, Design contemporan. Teorie și concept*. Obiectivitatea rezultatelor înregistrate este demonstrată de introducerea variabilelor cercetării în realitatea educațională la nivelul procesului de învățământ privind evaluarea gradului de formare a valorilor socioculturale ale studenților la programele de studii ingineresti, condiționând transpunerea în context didactic universitar participarea subiecților cercetării la cursurile setate în acest scop.

Metodologia cercetării experimentale, în sensul sistemului de metode aplicate și interpretate, a fost elaborată în scopul evaluării nivelului valorilor socioculturale în grupele de studenți incluse în eșantionul cercetării, concretizată de variabilele identificate și propuse măsurării în baza criteriilor elaborate în acest scop.

La etapa de constatare a experimentului pedagogic au fost stabilite pentru măsurarea nivelului de formare a valorilor socioculturale două metode de cercetare: **observația** și **interviul**. Instrumentul, care a facilitat colectarea datelor prin metoda observației a fost *fișa de observare*, elaborată în baza itemilor stabiliți pentru fiecare valoare și numită în baza abrevierilor celor 7 variabile: **Fișa CARTFIR** (**C**=Cooperare inovativă; **A**=Autodezvoltare/Autonomie progresivă; **R**=Responsabilitate etică/morală; **T**=Toleranță reflexivă/echidistantă/inofensivă; **F**=Flexibilitate cognitivă; **I**=Integritate profesională; **R**=Respect (atitudine culturală). Fiecare variabilă a fost supusă măsurărilor în funcție de contextul de manifestare a valorii (*activitatea în echipă, relaționarea în binomul profesor-student, prezentarea sarcinilor de lucru în conformitate cu normele contextului cultural etc.*) și măsurată pe un interval de trei niveluri (minim, mediu, înalt). În interpretarea rezultatelor înregistrate de studenți la etapa de constatare a experimentului pedagogic, se constată diferențe minime dintre rezultatele înregistrate de studenții loturilor de cercetare, cel mai scăzut rezultat fiind constatat pentru *nivelul mediu* (2,13%) al studenților din grupul de control, foarte apropiat de 3,85% - rezultat al subiecților grupului experimental, apropiate fiind și valorile *nivelului înalt* al grupurilor, cu o diferență de 1,76 % dintre rezultate pentru variabila *cooperare inovativă*. Cel mai scăzut rezultat a fost înregistrat pentru *nivelul înalt* (15,96 %) al studenților din grupul de control, foarte apropiat de 18,27 % - rezultat al subiecților grupului experimental pentru valoarea socioculturală *respect/atitudine culturală*.

Metoda interviului a fost aplicată pentru constatarea nivelului de dezvoltare a valorilor socioculturale ale studenților ingineri prin evaluarea gradului de *cunoaștere, aplicare și atitudine față de valorile socioculturale* în cadrul evaluărilor formative obligatorii la fiecare curs universitar. Întrebările interviului au fost structurate în baza variabilelor CARTFIR stabilite în cadrul cercetării. Pentru determinarea nivelului de *cunoaștere, aplicare și atitudine față de valorile socioculturale* au fost elaborate 7 ghiduri de interviu a câte o întrebare ce solicită răspunsuri de cunoaștere (C), aplicare (Ap), atitudine (At) și integrare (In) pentru fiecare valoare socioculturală, și construite pentru răspunsuri închise (da și nu).

Tabelul 2. Rezultatele înregistrate de studenți în cadrul interviului privind cunoașterea, aplicarea, atitudinea și integrarea valorilor socioculturale în procesul de formare universitară

Valori socioculturale	Criterii ale valorilor	LE (104)		LC (94)	
		Nr.	%	Nr.	%
Cooperare inovativă	(Cn) Proiectele interdisciplinare au la bază cooperarea inovativă în procesul de lucru?	67	64,42	48	51,06
	(Ap) Poate mediul de învățare să fie unul stimulativ și creativ în procesul de cooperare?	72	69,23	49	52,13
	(At) Favorizează cooperarea inovativă inovația în metodele de învățare-predare-evaluare?	64	61,54	47	50,00
	(Int) Credeți în eficiența networking și oportunități profesionale pentru o cooperare inovativă?	65	62,50	48	51,06
Autodezvoltare/Autonomie progresivă	(Cn) Considerați că analiza critică este esențială pentru luarea unor decizii corecte?	65	62,50	56	59,57
	(Ap) Este autoeducația un factor cheie în îmbunătățirea abilităților studentului?	65	62,50	49	52,13
	(At) Credeți că încrederea în sine este crucială pentru succesul academic al unui student?	60	57,69	53	56,38
	(Int) Este adaptabilitatea o abilitate necesară într-un mediu educațional dinamic?	64	61,54	52	55,32
Responsabilitate etică/morală	(Cn) Considerați că asumarea responsabilității este un element central al educației academice?	56	53,85	47	50,00
	(Ap) Este important ca profesori și studenți să aibă un canal de comunicare deschis pentru a discuta despre responsabilitatea etică?	58	55,77	52	55,32
	(At) Considerați că un cadru didactic poate influența comportamentele etice ale studenților prin exemplul propriu?	62	59,62	52	55,32
	(Int) Considerați că un mediu educațional corect este esențial pentru succesul studenților?	56	53,85	49	52,13
Toleranță reflexivă /echidistanță/inofensivă	(Cn) Este important ca studenții să învețe despre diversitate și incluzivitate pentru a reduce prejudecățile?	58	55,77	52	55,32
	(Ap) Crearea unui mediu deschis promovării culturale este important în procesul educațional?	55	52,88	47	50,00
	(At) Este empatia un element esențial într-un mediu educațional armonios?	75	72,12	44	46,81
	(Int) Considerați că promovarea colaborării interculturale în educație este benefică pentru studenți?	61	58,65	51	54,26
Flexibilitate cognitivă	(Cn) Este flexibilitatea cognitivă importantă în procesul educațional?	82	78,85	45	47,87
	(Ap) Considerați că abilitățile de rezolvare a problemelor sunt fundamentale pentru dezvoltarea flexibilității cognitive?	73	70,19	49	52,13
	(At) Credeți că promovarea învățării continue sprijină dezvoltarea flexibilității cognitive?	78	75,00	68	72,34
	(Int) Considerați că reglarea emoțională este importantă pentru succesul academic al unui student?	67	64,42	48	51,06
Integritate profesională	(Cn) Este încrederea un element fundamental al integrității profesionale?	58	55,77	47	50,00
	(Ap) Credeți că responsabilitatea academică este esențială pentru succesul unui student?	62	59,62	45	47,87
	(At) Este implicarea în comunitate un element important al educației universitare?	65	62,50	44	46,81
	(Int) Considerați că un mediu educațional armonios reduce conflictele?	63	60,58	48	51,06
Respect (atitudine culturală)	(Cn) Este important ca universitățile să promoveze respectul în relațiile interpersonale?	56	53,85	51	54,26
	(Ap) Este feedback-ul constructiv un instrument eficient în încurajarea respectului între profesori și studenți?	64	61,54	48	51,06
	(At) Considerați că promovarea diversității în cadrul universităților ar trebui să fie o prioritate?	62	59,62	49	52,13
	(Int) Este important ca toți studenții să aibă acces egal la oportunitățile educaționale oferite de universitate?	73	70,19	42	44,68

Constatarea numărului mare de studenți din grupul experimental cu *nivel scăzut* al cunoașterii și integrării valorilor socioculturale demonstrează, că la această etapă sunt prezente efectele unei dezvoltări deficitare pentru toți indicatorii stabiliți, argument pentru aplicarea intervenției pedagogice experimentale printr-un program de valorificare a strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti.

Ipoteza lansată, privind contribuția strategiilor educaționale la dezvoltarea personală și integrarea socială a studenților programelor de studii ingineresti în cazul stabilirii cadrului conceptual și metodologic de formare a valorilor socioculturale, *se confirmă* prin validarea experimentală a Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti, în condițiile aplicării Proiectului de organizare și implementare în procesul de învățământ a strategiilor educaționale prin **componentele curriculară și Transfer de cunoștințe: P2P**.

Tabelul 3. Proiectul de organizare și implementare în procesul de învățământ a strategiilor educaționale prin *componentele curriculară și Transfer de cunoștințe: P2P*

Scop: Valorificarea strategiilor educaționale de formare a a valorilor socioculturale ale studenților din cadrul programelor de studii ingineresti			
Strategii educaționale reflectate în Modelul pedagogic	Sarcini de proiecte individuale ale studenților	Valorile CARTFIR în proces de formare	Cursurile universitare
Componenta curriculară			
1.1. Strategia instruirii în bază de sarcini individuale	Crearea unei identități vizuale unice: logotip, materiale promoționale	Cooperare inovativă și Autonomie progresivă • Responsabilitate etică • Flexibilitate cognitivă • Respect/atitudine culturală • Toleranță reflexivă • Integritate profesională	Programarea graficii la calculator Proiectarea asistată la calculator Tehnologii informaționale aplicate
1.2. Strategia învățării problematizate (PBL)	Crearea de proiecte și studii de caz pentru analiza materialelor textile în design interior	Flexibilitate cognitive și Integritate profesională • Toleranță reflexivă • Respect cultural • Cooperare inovativă	Istoria designului Textile în interior Design contemporan. Teorie și concepte
Componenta Transfer de cunoștințe: P2P (peer-to-peer)			
2.1. Strategii de învățare activă (învățarea prin intermediul P2P)	Amenajarea unui spațiu de interior (vizită de studiu la Biblioteca Națională a Republicii Moldova)	Autodezvoltare și Responsabilitate academică • Flexibilitate cognitivă • Cooperare inovativă • Responsabilitate academică • Toleranță reflexivă	Istoria designului Textile în interior Design contemporan. Teorie și concepte
2.2. Strategii de învățare prin cooperare (joc de rol)	Realizarea designului tematic la diferite locuri, muzee, case din patrimoniul cultural material, oferind și primind feedback.	Respect cultural și Toleranță reflexivă • Dezvoltarea empatiei • Responsabilitate etică • Cooperare inovativă • Flexibilitate cognitivă	Istoria designului Textile în interior Design contemporan. Teorie și concepte

În continuare sunt prezentate exemple de aplicare a strategiilor educaționale la formarea valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti.

Componenta curriculară

Strategia instruirii în bază de sarcini individuale

Obiectiv: formarea valorii socioculturale **cooperare inovativă și autonomie progresivă** și a valorilor conexe *responsabilitate etică, flexibilitate cognitive, respect/atitudine culturală, toleranță reflexivă, integritate profesională*

Sarcina de proiect individual al studenților: crearea unei identități vizuale unice - logotip, materiale promoționale

Pntru realizarea experimentului, au fost selectate 15 organizații necomerciale din Republica Moldova, active în domeniul antreprenoriatului social, care aveau ca obiectiv crearea unei identități vizuale distincte, incluzând logotipuri și materiale promoționale (flyere, bannere, cărți de vizită, postere). Fiecare student a ales o organizație necomercială și folosind programele grafice conforme cu curriculum-ul disciplinei, a creat materialele promoționale și logotipul corespunzător. Fiecare student a realizat o analiză detaliată a istoricului organizației, activităților desfășurate, produsului oferit și grupului-țintă de clienți. Accentul din ultima vreme în activitatea educațională pentru metodele moderne activ-participative marchează o nouă abordare a conținuturilor, selectate într-o nouă manieră a strategiei didactice, care antrenează toți studenții în învățare individualizată și diferențiată, ei fiind puși nu numai în situația de a învăța anumite noțiuni, dar și de a le descoperi, de a le asocia, de a le aplica creativ în diverse momente. Formarea valorii socioculturale **cooperării inovative și a autonomiei progresive** reprezintă un obiectiv fundamental în educație și dezvoltarea profesională. Aceste valori sunt susținute de valori conexe, precum responsabilitatea etică, flexibilitatea cognitivă, respectul și atitudinea culturală, toleranța reflexivă și integritatea profesională, care constituie cadrul necesar pentru un mediu de învățare și de muncă echitabil și progresiv. Strategia instruirii pe bază de sarcini individuale joacă un rol esențial în dezvoltarea acestora, oferind fiecărui student oportunitatea de a-și exprima autonomia, de a colabora inovativ și de a aplica principiile etice în rezolvarea problemelor complexe. Astfel, integrarea acestor abordări într-un proces educativ și profesional continuu asigură formarea unor persoane competente, responsabile și pregătite să contribuie activ la dezvoltarea unei societăți echilibrate și sustenabile.

Strategia învățării problematizate (PBL)

Obiectiv: formarea valorii socioculturale **flexibilitate cognitivă și integritate profesională** și a valorilor conexe *toleranța reflexivă, respect cultural, cooperare inovativă*

Sarcina de proiect individual al studenților: *crearea de proiecte și studii de caz pentru analiza materialelor textile în design interior*

Studiul a fost elaborat în cadrul Facultății de Urbanism și Arhitectură, programul de studii Design interior. Studiul s-a bazat pe formarea valorilor socioculturale **flexibilitate cognitivă și integritate profesională** și a valorilor conexe *toleranța reflexivă, respect cultural, cooperare inovativă*. Au fost concepute și implementate sarcini pentru strategia de învățare pe bază de probleme în format față în față la disciplina „Textile în design de interior”. Experimentul a fost realizat pe parcursul a patru sesiuni a câte 2 ore (o dată pe săptămână), în grupuri de 12 studenți cu un tutor care avea rolul de facilitator al învățării. Propunerile cu privire la aplicarea strategiei învățare pe bază de probleme pentru dezvoltare durabilă se referă la opiniile studenților, care în timpul efectuării sarcinii de lucru au abordat probleme legate de design, au încorporat și preocupările culturale, sociale, de mediu, economice. Aceste subiecte discutate împreună cu studenții au fost considerate atractive, originale, actuale și care au generat noi idei creative. Studiul prezentat evidențiază eficiența strategiilor educaționale inovative, în special a metodei de învățare bazată pe probleme (PBL), care sprijină dezvoltarea competențelor necesare pentru o dezvoltare durabilă, integrând în procesul educativ valori socioculturale, economice și de mediu. Rezultatele studiului demonstrează că studenții au apreciat utilitatea acestei metode, recunoscându-i capacitatea de a aborda și rezolva problemele reale într-un mod etic și inovativ. Prin implicarea în sarcini de proiect individuale, precum crearea de proiecte și studii de caz pentru analiza materialelor textile în designul interior, studenții au avut oportunitatea de a dezvolta flexibilitate cognitivă, respect cultural, toleranță reflexivă și integritate profesională. Aceste concluzii sugerează că strategiile de învățare problematizată pot fi un instrument valoros în formarea unor viitori specialiști capabili să răspundă provocărilor unei lumi în continuă

schimbare, promovând cooperarea inovativă și adaptabilitatea într-un context educațional dinamic și sustenabil.

Componenta Transfer de cunoștințe: P2P (peer-to-peer)

Strategii de învățare activă, învățarea prin intermediul P2P

Obiectiv: formarea valorii socioculturale **autodezvoltarea și responsabilitate academică** și a valorilor conexe *flexibilitate cognitive, cooperare inovativă, toleranță reflexivă*

Sarcina de proiect individual al studenților: *amenajarea unui spațiu de interior (transfer de cunoștințe, vizita de studiu la Biblioteca Națională a Republicii Moldova)*

În contextul promovării și dezvoltării valorilor socioculturale în educație, cadrelor didactice le revine rolul de a implica studenții în activități interactive, care să le ofere oportunitatea de a dobândi cunoștințe avansate pentru soluționarea problemelor, de a contribui activ la crearea de noi informații și de a propune soluții inovative. Vizita de studiu la Biblioteca Națională a Republicii Moldova a avut ca scop familiarizarea studenților cu lucrul cu revistele de specialitate în domeniul designului interior, precum și o excursie la Muzeul Cărții, pentru a le extinde perspectiva asupra evoluției și resurselor din acest domeniu. Valorile socioculturale promovate au fost: **autodezvoltarea, responsabilitate academică** și a valorilor conexe *flexibilitate cognitivă, cooperare inovativă, toleranță reflexivă*. Aceste valori au fost analizate prin intermediul fișei de observare, unde s-au indicat care valori au fost cu nivel mai scăzut și care au obținut un punctaj maxim după aplicarea acestei strategii educaționale.

Studiul de caz realizat a explorat modul în care valorile socioculturale contribuie la formarea viitorilor specialiști ca personalități autentice. În cadrul acestuia, s-a aplicat o strategie educațională bazată pe învățare activă, implicând studenți de la programul de studii Design Interior din cadrul Universității Tehnice a Moldovei, Facultatea de Urbanism și Arhitectură, Departamentul de Design Urban. Experimentul pedagogic a avut ca obiectiv implicarea studenților în găsirea unor soluții inovative pentru amenajarea și ornamentarea edificiilor publice. Revistele de specialitate au fost utilizate ca surse de inspirație, având rolul de a stimula creativitatea studenților și de a le dezvolta încrederea în capacitatea lor de a propune soluții prin învățarea prin experiment. Studenții au avut două luni la dispoziție pentru a crea un portofoliu artistic, iar rezultatele lor au fost prezentate și susținute în fața colegilor. Acest studiu ilustrează impactul strategiilor educaționale asupra modului în care valorile socioculturale sunt internalizate și aplicate de studenți. Implicarea studenților în identificarea și propunerea de soluții pentru amenajarea și ornamentarea edificiilor publice reprezintă o oportunitate valoroasă de a-i încuraja să aplice cunoștințele teoretice într-un context practic, stimulându-le creativitatea și gândirea critică. Prin această abordare, studenții sunt provocați să dezvolte soluții inovative, având în vedere atât funcționalitatea, cât și estetică, respectând în același timp principiile de sustenabilitate și de integrare armonioasă a elementelor arhitecturale și de design în peisajul urban.

Această experiență le permite studenților să lucreze cu materialele, formele și tehnicile specifice designului interior și arhitecturii, dar și să înțeleagă importanța alegerii corecte a elementelor de decor, lumina, culoare și textură, în funcție de specificul fiecărei clădiri publice și al utilizatorilor acesteia. De asemenea, procesul de colaborare cu profesioniști din domeniu, de la arhitecți și designeri de interior până la specialiști în conservarea patrimoniului, contribuie la dezvoltarea abilității de a comunica și lucra în echipe multidisciplinare.

Prin această metodă, studenții nu doar că învață să răspundă unor cerințe funcționale, dar dobândesc și o înțelegere profundă a impactului designului asupra comunității, culturii și mediului înconjurător. În plus, se promovează respectul față de diversitatea culturală și istorică

a spațiilor publice, fiind esențial să propună soluții care să reflecte identitatea locală și să sprijine incluziunea socială. Astfel, aceștia se pregătesc pentru o carieră de succes în designul urban și interior, având instrumentele necesare pentru a influența pozitiv evoluția mediului.

Strategii de învățare prin cooperare (joc de rol)

Obiectiv: formarea valorilor socioculturale **respect cultural și toleranță reflexivă** și a valorilor conexe *dezvoltarea empatiei, responsabilitate etică, cooperare inovativă, flexibilitate cognitivă*

Sarcina de proiect individual al studenților: *realizarea designului tematic la diferite localuri, muzee, case din patrimoniul cultural material, oferind și primind feedback*

Strategiile de învățare prin cooperare, inclusiv jocul de rol, sunt metode educaționale care pun accent pe colaborarea între studenți pentru a învăța și a rezolva sarcini complexe. În acest context, jocul de rol reprezintă o tehnică activă în care participanții își asumă roluri specifice într-o simulare a unor scenarii reale sau ipotetice. Aceasta le permite să învețe prin experiență directă, îmbunătățindu-și abilitățile de comunicare, rezolvare a problemelor și lucru în echipă.

În activitățile operaționale de design, strategie de cooperare (jocul de rol) este aplicabilă, de exemplu, pentru a realiza designul tematic la diferite localuri, muzee, case din patrimoniul cultural material. Profesorul în asemenea situație acționează ca un expert în materie, prelucrează și evaluează soluțiile propuse de un student sau de un grup de studenți. Situația se poate derula între agent și client. Problema poate fi pusă prin sugerarea unei situații non-standard în care se află un designer sau programator. Pentru început, studenților li se oferă una dintre situațiile-problemă posibile: „reamenajarea designului camerei cu păstrarea elementelor de cultură”, „ornamentarea spațiului de interior”, „crearea unei biblioteci” etc.

Sarcina studenților este de a propune un algoritm de acțiuni pentru a rezolva problema apărută și de a minimiza cheltuielile materiale, precum și a păstra elementele patrimoniului cultural, în cazul în care vorbim despre obiective înscrise în lista patrimoniului cultural ocrotit de stat. Studenții sunt informați în prealabil că această problemă ar trebui rezolvată în 10-15 minute, grupul este împărțit în grupuri mici de 3-4 persoane, fiecare dintre ei ar trebui să dezvolte cât mai multe idei. Liderii acestor grupuri mici selectează cele mai bune soluții. Ideile pot fi standarde sau neobișnuite. Apoi, cadrul didactic expert evaluează soluțiile și justifică posibilități algoritmi pentru dezvoltarea unor evenimente ulterioare.

Principalul avantaj al metodei este acela că ajută la disciplinarea studenților, oferindu-le atât posibilitatea de a organiza munca în grupuri, cât și de a desfășura activități individuale, sprijinite de materiale educaționale și metodologice clare. Evaluarea muncii se realizează prin acordarea unor puncte, ceea ce permite fiecărui student să își calculeze și evalueze propriile capacități, având astfel oportunitatea de a-și îmbunătăți performanța și de a exersa în autoevaluare.

În ceea ce privește strategia de cooperare (în special jocul de rol), aceasta are un rol esențial în formarea valorilor socioculturale. Prin participarea activă în astfel de activități, studenții învață să aprecieze și să respecte diversitatea culturală, dezvoltându-și astfel **respectul cultural și toleranță reflexivă**. Aceste activități nu doar că ajută la înțelegerea și aprecierea diferențelor dintre culturi și perspective, dar le permit studenților să aplice concepte fundamentale precum **responsabilitatea etică și empatia** în interacțiunile lor.

De asemenea, prin colaborarea în cadrul jocurilor de rol, studenții au ocazia să dezvolte **cooperarea inovativă** și să își exerseze **flexibilitatea cognitivă** – valori esențiale în lumea

profesională actuală. Aceste activități îi ajută să învețe cum să găsească soluții creative la problemele complexe, să adapteze rapid strategiile de lucru și să înțeleagă perspective diferite. În final, această metodă contribuie la formarea unor studenți mai responsabili, mai deschiși și mai capabili să colaboreze eficient într-un mediu globalizat și multicultural.

Astfel, rezultatele experimentului pedagogic desfășurat în cadrul tezei au confirmat ipoteza cercetării, conform căreia formarea valorilor socioculturale în contextul educației studenților din domeniul ingineriei va fi eficientă dacă: vor fi stabilite fundamentele teoretice ale valorilor socioculturale; va fi clarificată și abordată în mod paradigmatic formarea profesională a studenților; și va fi determinat modul specific de promovare a valorilor socioculturale.

La evaluarea eficienței demersului investigativ-experimental al formării valorilor socioculturale în învățământul universitar sunt prezentate rezultatele obținute la etapa formativă a experimentului pedagogic, orientat spre formarea valorilor socioculturale la studenți.

Un compartiment important în desfășurarea cercetării prezintă etapa experimentului de control, care a avut drept scop reflectarea rezultatelor obținute după etapa formativă a experimentului pedagogic, orientat spre formarea valorilor socioculturale la studenți.

Ca urmare a evaluării rezultatelor înregistrate de studenți la itemii din **fișa de observare** sunt prezentate în figurile 2,4. reflectă diferențele valorilor obținute de la grupul experimental și grupul de control la evaluarea itemilor. În figurile ce urmează sunt prezentate datele înregistrate de studenți în planul comparat al grupurilor de cercetare (LE – lotul experimental; LC - lotul de control), și reprezentarea din lotul experimental în planul comparat al etapelor experimentului pedagogic (constatare-control), figurile 3. și 5.

Graficele (figura 2.) prezintă comparativ performanțele grupului experimental (E) și ale grupului de control (C) în ceea ce privește cooperarea inovativă, analizată prin două criterii *realizarea sarcinii colaborative în grup* și *manifestarea deschiderii spre implicare în activități suplimentare de cercetare*.

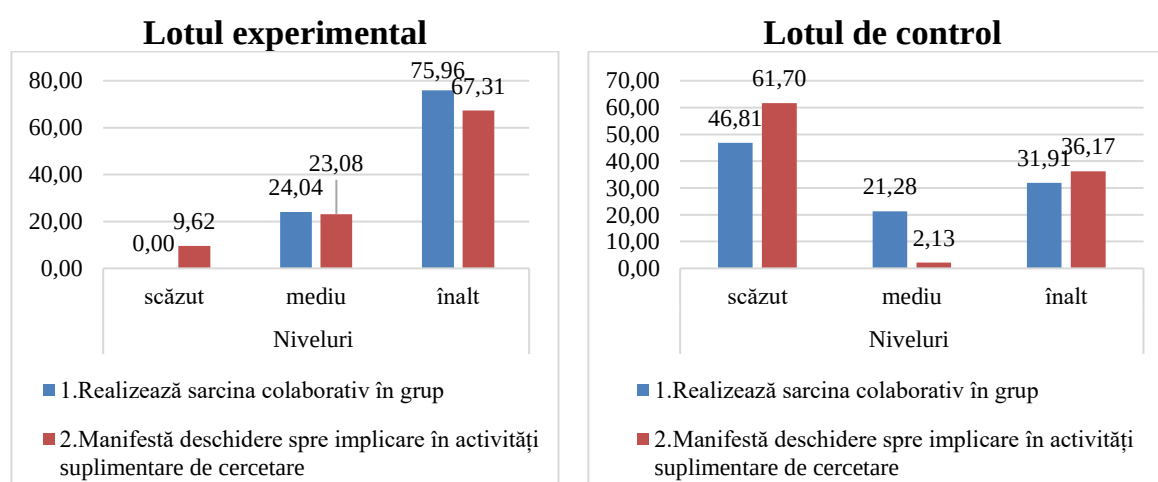

Figura 2. Nivelul de *cooperare inovativă* a studenților ingineri în planul comparat al grupurilor (LE-LC)

Studenții din grupul experimental, la criteriul 1, au obținut un nivel înalt de cooperare (75,96%), iar cei cu nivel mediu 24,04%. La criteriul 2, deschiderea spre activități suplimentare este, de asemenea, mai mare (67,31% pentru nivel înalt) în comparație cu studenții din grupul

de control (C), care la criteriul 1, pentru nivel înalt, procentajul este de 31,91%, mult sub nivelul grupului experimental. Grupul de control, deși prezintă progrese, rămâne în urma grupului experimental, atât în ceea ce privește colaborarea, cât și deschiderea spre activități suplimentare.

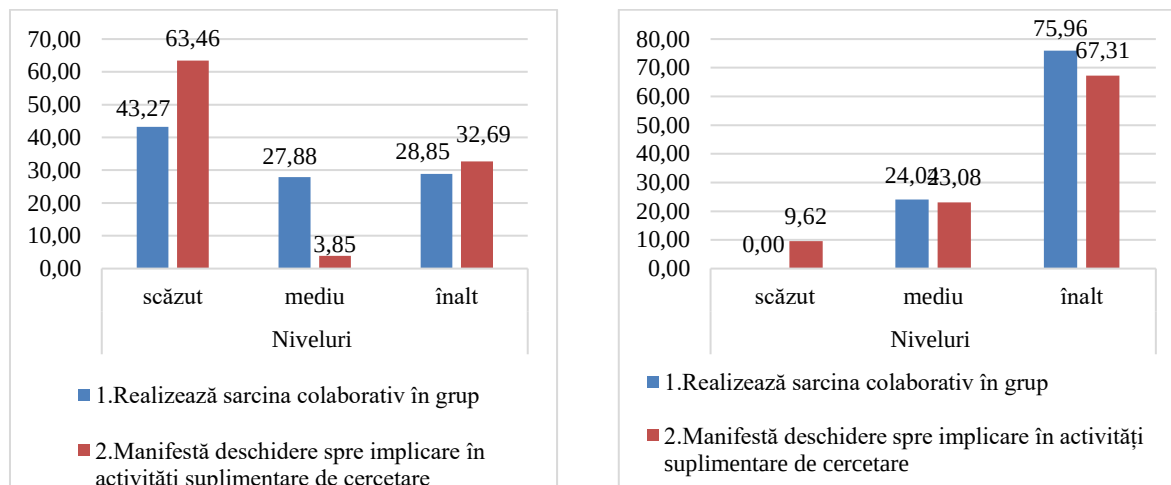

Figura 3. Nivelul de *cooperare inovativă* a studenților ingineri din lotul experimental în planul comparat al etapelor experimentului pedagogic (constatare-control)

Datele din lotul experimental în plan comparat al etapelor experimentului pedagogic constatare-control reprezintă un nivel înalt la ambele criterii analizate după realizarea experimentului.

Graficele din teză de la figura 3.17, prezintă comparativ performanțele grupului experimental (E) și ale grupului de control (C) în ceea ce privește autodezvoltare/autonomie progresivă, analizată prin două criterii *asumarea procesului și parcursului decizional* și *libertatea în acțiuni privind formarea competențelor profesionale*. Rezultatele lotului experimental la criteriul 1 reprezintă majoritatea studenților (48,08%) sunt la nivelul înalt, iar celelalte două nivele (19,23% și 32,69%) sunt repartizate relativ uniform. În grupul de control, distribuția este diferită: 51,06% sunt la nivelul mediu, ceea ce sugerează o diferență semnificativă față de grupul experimental, unde nu este atât de multă concentrare pe categoria medie.

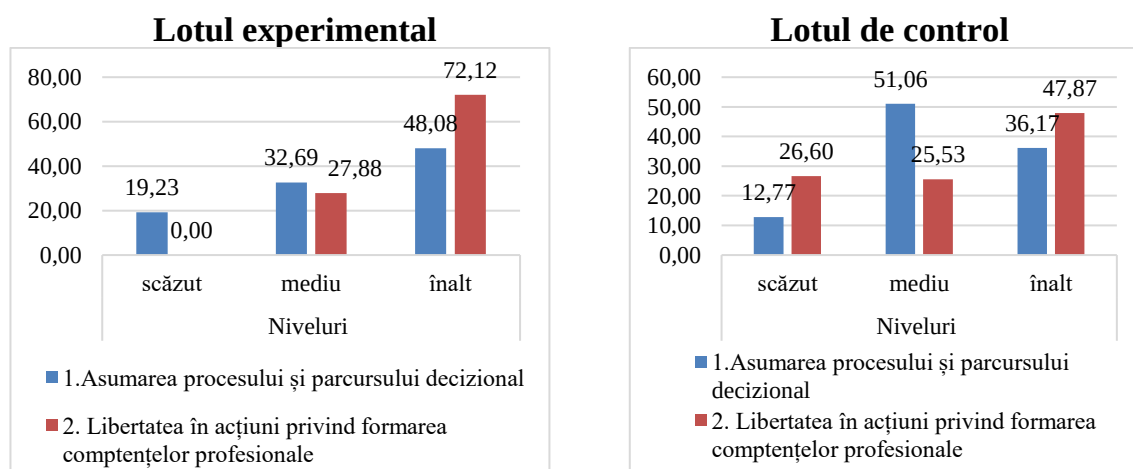

Figura 4. Nivelul de *autodezvoltare/autonomie progresivă* a studenților ingineri în planul comparat al grupurilor (LE-LC)

Pentru criteriul 2, în grupul experimental, există o concentrare mare (72,12%) asupra categoriei cu cea mai mare valoare, ceea ce sugerează o autonomie puternică și un grad mai

mare de libertate în acțiuni. Dar în grupul de control, distribuția este mai echilibrată între cele trei niveluri, ceea ce sugerează mai puțină libertate în acțiuni în comparație cu grupul experimental. Se observă o tendință mai clară de a asuma procesul și deciziile și de a experimenta un grad mai mare de libertate în acțiuni la studenții din lotul experimental, însă la cei din lotul de control valorile sunt mai echilibrate, ceea ce poate sugera o mai mică autonomie în procesul de învățare și dezvoltare.

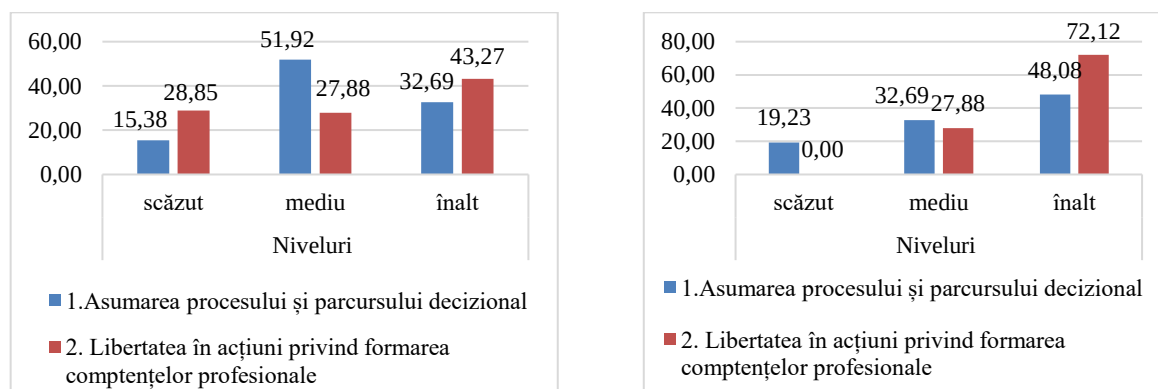

Figura 5. Nivelul de *autodezvoltare/autonomie progresivă* a studenților ingineri din lotul experimental în planul comparat al etapelor experimentului pedagogic (constatare-control)

Datele lotului experimental la etapa de control la criteriul 1, procentele sunt distribuite mai echilibrat, cu o tendință ușor mai mare spre 48.08% nivelul înalt, dar la etapa de constatare valorile sunt mult mai concentrate la nivelurile mediu. Pentru criteriul 2 subiecții din lotul experimental de control, reprezintă majoritatea la nivelul înalt cu o valoare de 72.12%, ceea ce sugerează o dominanță clară a unui anumit răspuns. În schimb în lotul experimental de constatare, distribuția este mai echilibrată, cu procente distribuite între 28.85%, 27.88%, și 43.27%. Deși 43.27% este cea mai mare valoare, diferențele între grupuri sunt mai puțin evidente decât în lotul de control, indicând o diversificare mai mare a opiniilor.

Modelul elaborat pe care l-am implementat pe parcursul desfășurării activităților didactice include șase principii directoare:

- *Inovarea în predare și învățare* este îndreptată spre inițierea unei cooperări intense între studenți, profesori și practicieni. În timpul studiilor, acești actori devin inovatorii care sunt interesați să folosească cunoștințele și competențele academice în scopul de a rezolva probleme practice și de a oferi noi soluții.

- *Inovarea prin practică.* Studenților li se oferă șansa de a realiza proiecte concrete din viața reală. Proiectele sunt cât se poate de deschise, iar noile cunoștințe vor fi împărtășite între participanți. Scopul principal este de a inspira participanții să devină mai inovatori. Predarea și învățarea se bazează pe o metodologie și o pedagogie care forțează combinarea muncii analitice și creative.

- *Proiecte din viața reală.* Lucrul în proiecte din viața reală, care sunt inițiate de studenți sau companii de afaceri cooperante, accelerează procesul de învățare. Proiectele pot dura câteva ore sau câteva luni. Rezultatele rapide și concrete inspiră pentru a afla mai multe.

- *Orientare către client.* Studenții învață să cunoască nevoile utilizatorilor și clienților noilor produse, servicii și afaceri care sunt inițiate și dezvoltate. Întâlnirea cu utilizatorii și

clienții personal sau virtual, sau prin alte metode creative crește înțelegerea problemelor și nevoilor acestora.

- *Cooperare fără limite.* Predarea inovației utilizează expertiza unei multitudini de actori (profesori, supraveghetori, studenți, practicieni) în diferite moduri creative. Deschiderea procesului de inovare în cadrul echipei și a cursului subliniază valoarea diversității de oameni și idei, puncte de vedere diferite și creativitate.

- *Management și reflecție.* Profesorii, studenții și alți parteneri cooperanți învață cum să lucreze în echipe diverse, cum să conducă procese de cooperare și cum să reflecte asupra procesului de inovare. Scopul principal este de a deveni mai informați despre strategiile educaționale pe care participanții le pot folosi pentru a ghida procesul de inovare într-o direcție dezirabilă.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Ca urmare a studierii complexe a strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti, având în vedere scopul și obiectivele propuse, am ajuns la următoarele concluzii generale:

1) La etapa actuală de cercetare, strategiile educaționale de formare a valorilor socioculturale în învățământul universitar nu au beneficiat de un studiu complex. Studiul literaturii de specialitate și a abordărilor teoretice ale valorilor socioculturale a permis elucidarea conceptului de cultură, patrimoniu și valori socioculturale care sunt esențiale în învățământul universitar. Strategiile educaționale reprezintă o componentă flexibilă a curriculum-ului universitar în continuă schimbare, definite ca o totalitate a mijloacelor, metodelor, formelor de organizare aplicate cu scopul de atingere a obiectivelor educaționale (Cap. 1).

2) Prin multitudinea definițiilor strategiilor educaționale s-a contribuit la precizarea semnificației valorilor socioculturale ca fiind un șir de acțiuni orientate spre proiectarea optimă în scopul formării specialiștilor, corelate cu mijloacele de învățământ ce implică valorizarea surselor pentru crearea situațiilor interactive de formare profesională, orientate spre formarea studenților. Astfel, au fost definite valorile socioculturale ca o sursă a dezvoltării personalității integre și competitive în contextul educației durabile prin fundamentarea conceptelor patrimoniului cultural în formarea specialiștilor din învățământul universitar (Cap. 1).

3) Pentru identificarea strategiilor de formare a valorilor socioculturale a fost elaborată o metodologie care a fost valorificată în cadrul experimentului pedagogic. Constatăm că strategiile educaționale de formare a valorilor socioculturale implică activități educaționale ce angajează studentul într-un efort personal motivat, derulând un proces de achiziție și transfer de cunoștințe, asigură participarea tuturor studenților în activitatea preconizată, în funcție de nivelul și potențialul fiecăruia (Cap. 2).

4) Din perspectiva conceptului educației pentru dezvoltare durabilă a fost examinat procesul de schimbare și transformare în învățământul universitar necesar formării specialiștilor, agenți de schimbare pentru durabilitate. În acest context au fost descrise strategiile educaționale, tehnicile și activitățile de învățare și rolul acestora de a facilita transferul la educația pentru dezvoltare durabilă în instituțiile de învățământ universitar. În baza celor expuse, am elaborat unele recomandări cu privire la strategiile educaționale de realizare a transformărilor la nivel educațional, precum și a fost elaborat Modelul pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti (Cap. 2).

5) A fost valorificat experimentul pedagogic privind recunoașterea potențialului valorilor socioculturale ca surse ale dezvoltării durabile ale procesului de formare universitară. În învățământul contemporan ideea necesității realizării în instituțiile de învățământ universitar a unei învățări interactive care să-l situeze pe student în centrul relației pedagogice reprezintă un principiu fundamental. S-a observat că metodele interactive de grup sunt caracterizate prin interacțiunea dintre participanți și personalitățile acestora, stimulând o învățare activă și generând rezultate vizibile. Acest tip de interactivitate facilitează identificarea studentului cu situația de învățare în care este implicat, ceea ce îl transformă în stăpânul propriei schimbări și dezvoltări. Astfel, se sprijină dezvoltarea abilităților de colaborare ale studenților, abilități esențiale atât pentru viața lor personală, cât și pentru activitatea profesională viitoare (Cap. 3).

6) În baza materialelor acumulate și a experimentului pedagogic desfășurat, a fost determinat algoritmul de aplicare a strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale ca parte componentă a educației pentru dezvoltarea durabilă. Se observă că fiecare metodă interactivă prezintă atât avantaje, cât și dezavantaje, iar succesul acestora depinde în mare măsură de momentul ales pentru aplicare. Cadrul didactic are rolul de a lua deciziile necesare și de a selecta metodele cele mai potrivite, având în vedere caracteristicile colectivului de studenți din cadrul instituției de învățământ. Mentorul este responsabil de identificarea celor mai adecvate soluții pentru problemele instructiv-educative (Cap. 3).

7) Constatăm că criteriile de selectare și organizare ale strategiilor educaționale de formare au ca scop eficientizarea învățării, motivând interesul cognitiv al studenților pentru utilizarea acestora în comunicare la nivel de relaționare autentică. Practica de formare a demonstrat că nu există strategii educaționale recomandate exclusiv pentru formarea și promovarea valorilor socioculturale, cele mai multe cercetări sugerează utilizarea unei game largi de metode didactice durabile. Considerăm că este important pentru cadrele didactice să proiecteze activități didactice universitare cu scopul formării valorilor socioculturale, fiind necesară sporirea gradului de conștientizare a ponderii valorilor socioculturale prin diverse activități participative. Proiectarea strategiilor educaționale la activitățile disciplinelor de studiu pentru formarea studenților este asigurată de indicatorii eficientizării metodelor în învățământul universitar (Cap. 3).

8) Rezultatele experimentului pedagogic au confirmat actualitatea cercetării, au validat concepția investigației cu privire la valorile socioculturale formate în procesul educațional la studenți, veridicitatea fiind garantată de baza metodologică a parametrilor inițiali și utilizarea metodologiei de cercetare, în conformitate cu scopul și obiectivele propuse; de caracterul continuu și posibilitatea repetării/exersării activităților, care permit executarea analizei cantitative și calitative a datelor experimentului. Constatăm că în procesul experimentului studenții au demonstrat că pot face față provocărilor în diverse situații, în acest sens, diagnosticările realizate în cadrul activității didactice universitare au condus la ideea că studenții nu dispuneau inițial de valori socioculturale formate. În așa fel, a apărut necesitatea unei investigații experimentale centrate pe aplicarea strategiilor educaționale de formare și promovare a valorilor socioculturale (Cap. 3).

9) Experimentul pedagogic a demonstrat posibilitatea și necesitatea aplicării strategiilor educaționale de formare și promovare în învățământul universitar: au fost validate principiile de utilizare în condițiile respectării etapelor în procesul de formare, acestea fiind recunoscute ca indicatori de calitate a predării-învățării-evaluării în învățământul universitar. Totodată, ansamblul de activități realizate prin intermediul strategiilor educaționale de promovare în

învățământul universitar valorifică și favorizează dezvoltarea valorilor socioculturale la studenți (Cap.3).

În demersul științific de față cu caracter multidisciplinar am determinat reperele teoretice ale valorilor socioculturale ca fiind cele mai potrivite în formarea valorilor socioculturale în învățământul universitar, contribuind la diversitate și integrare socială, prin elaborarea, implementarea, valorificarea experimentală a Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti, inclusiv identificarea strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale în învățământul universitar pe dimensiunea teoretică și din perspectiva integrării profesionale a studenților pe dimensiunea aplicativă. Integrarea valorilor socioculturale în formarea profesională a studenților din domeniul tehnic nu doar că îmbunătățește competențele tehnice ale acestora, ci și le dezvoltă responsabilitatea socială, empatia și capacitatea de a colabora eficient într-o societate diversă.

RECOMANDĂRI deduse în baza cercetării și a concluziilor generale:

Cercetărilor în domeniu – continuarea cercetărilor științifice prin extinderea aspectelor abordate în domeniul valorilor socioculturale, realizarea unui studiu comparativ extins privind formarea valorilor socioculturale în învățământul universitar din țările UE.

Cadrelor didactice universitare – documentarea permanentă privind noile metodologii ale formării și promovării valorilor socioculturale; conștientizarea de către profesori a semnificației valorilor socioculturale într-o societate contemporană; implementarea Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti din Republica Moldova; elaborarea unei platforme online, unde va fi implementată metodologia bazată pe strategii educaționale de formare/promovare a valorilor socioculturale; crearea mediului universitar favorabil formării calităților profesionale ale studenților; dezvoltarea unor relații între participanții la actul educațional axate pe valori socioculturale; elaborarea suporturilor și notelor de curs, a ghidurilor metodologice pentru formarea continuă a cadrelor didactice întru formarea strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale.

Pentru studenții din instituțiile de învățământ superior – dezvoltarea competențelor studenților pentru educația prin și pentru patrimoniu; auto motivarea pentru utilizarea tehnologiilor moderne în studierea valorilor patrimoniului cultural; autoinstruirea pentru studierea valorilor socioculturale; participarea la activități extracurriculare; vizite de documentare la muzee, expoziții; participarea activă la manifestări științifico-culturale pentru promovarea excelenței în educație și cercetare. Formarea studenților prin intermediul strategiilor educaționale propuse contribuie la creșterea profesională ca specialiști, și ca cetățeni responsabili, capabili să contribuie la o societate mai sustenabilă.

BIBLIOGRAFIE

- 1 ALEXANDRESCU, I. Persoana, personalitate, personaj. Editura Junimea, 1988. 360 p.
- 2 ANDRIȚCHI, V. Fundamente teoretice și metodologice ale managementului resurselor umane în învățământul preuniversitar. Teză de dr. hab. în pedagogie, Chișinău, 2012. 333 p.
- 3 ANTOCI, D. Educația prin valori și pentru valori: Suport de curs. Pulsul Pieței, Chișinău, Republica Moldova, 2018, 260 p. ISBN: 978-9975-3223-3-1
- 4 ANTOCI, D. Educație axiologică: tradiție versus postmodernitate. În: Învățământ superior: tradiții, valori, perspective. Pedagogia Școlii Superioare și Psihopedagogie și Pedagogie în Învățământul Preșcolar și Primar, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, Republica Moldova, 2020, 2, pp. 16-20. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/114533
- 5 ARISTOTEL, Poetica, București, Ed. Academiei române, 1965.
- 6 BEȚIVU, A. Formarea stilului existențial al adolescenților în contextul crizei valorilor: Teza de doctor în științe ale educației. Chișinău, 2021. 226 p. Disponibil: <http://www.cnaa.md/thesis/57052/>
- 7 BOGATHY, Z. Manual de psihologia muncii și organizațional. Iași: Polirom, 2004. 376 p.
- 8 BOROZAN, M, IORDACHESCU, V. Dimensiuni actuale ale educației axiologice. În: Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice Psihopedagogie și management educațional. Vol. 5, 27-28 februarie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Tipografia Universității de Stat din Tiraspol, 2021, pp. 35-38. ISBN 978-9975-76-322-6.
- 9 BOROZAN, M., BEȚIVU, A. Filosofia educației. Note de curs. Bălți: Tipografia din Bălți, 2021. 158p. ISBN 978997532515-8.
- 10 BUZĂRNESCU, Ș. Sociologia opiniei publice. București: EDP, 1995. 294 p.
- 11 CĂLIN, M. Filosofia educației. București: Editura Aramis, 2001. 145 p.
- 12 CALLO, T. Pedagogia practică a atitudinilor. Chișinău: Litera, 2014. 240p. ISBN 978-9975-74-340-2.
- 13 CALLO, T. O pedagogie a integralității: Teorie și practică. Chișinău: CEP USM, 2007. 171p. ISBN. 978-9975-70-161-7
- 14 CERGHIT, I. Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii. București: Aramis, 2002. 124 p. ISBN: 978-973-46-1016-7.
- 15 CHELCEA, S., ILUȚ, P. Enciclopedie de psihosociologie. București: Editura Economică, 2003. 392 p. ISBN 973-590-834-4.
- 16 COJOCARU, V. Gh. Calitatea în educație. Managementul calității. Chișinău: Tipografia centrală, 2007. 268 p.
- 17 COJOCARU V. Teoria și metodologia transferului inovațional în învățământul superior. Chișinău: Editura Pontos, 2010. 244p. ISBN 978- 9975-51-136-0.
- 18 COJOCARU-BOROZAN, M. Teoria culturii emoționale. Studiu monografic asupra cadrelor didactice. Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă”, 2010. 239 p. ISBN 978-9975 46-066-8.
- 19 CRISTEA, S. Dicționar de pedagogie. Chișinău: Litera Educațional, 2002, p.350.
- 20 CRISTEA, S., Educația 2030, Dicționar, CZU 37.0 | doi.org/10.5281/zenodo.7482489, pp.52-56. Accesat 22.10.2022, disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/52-56_48.pdf
- 21 CRISTEA, S. Concepte pedagogice fundamentale, vol. 1, Pedagogia / Științele pedagogice / Științele educației. București: Didactica Publishing House, 2016.
- 22 CRISTEA, S. Paradigme în educație/pedagogie. Didactica Pro..., nr. 5-6 (87-88) anul 2014. pp.93-100. ISSN 1810-6455.
- 23 CUCOȘ, C. Pedagogie. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2006, p.282
- 24 CUCOȘ, C. Educația – reîntemeieri, dinamici, prefigurări. Iași: Polirom, 2017. 280 p. ISBN 978-973-46-6760-4.
- 25 CUCOȘ, C. Educația. Reîntemeieri, dinamici, prefigurări. Iași: Editura „Polirom”, 2017. 280 p. ISBN 978-973-46-6760-4.
- 26 CUCOȘ, C. Educația: experiențe, reflecții, soluții. Iași: Polirom, 2013. 320p. ISBN 978-973 46-3232-9.
- 27 CUZNEȚOV, L. Filosofia și axiologia educației. Chișinău: Tipografia U.P.S. „I. Creangă”, 2017. 121 p.
- 28 DANDARA, O. Sugestii de realizare a conexiunii dintre formarea profesională inițială și cea continuă. În: Studentul – viitor profesor față în față cu școala. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2003. p. 26-30.

- 29 DOHOTARU, M. Valențele artei coreografice în formarea orientărilor valorice la studenții facultăților cu profil artistic. Autoreferatul tezei de doctor: 533.01 pedagogie universitară, Chișinău 2019, p. 29.
Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2019/54568/maia_dohotaru_abstract.pdf
- 30 ENĂCHESCU, C. Tratat de psihologie morală. Iași: Editura Polirom, 2008. 390 p.
- 31 GÎNCU, I. Orientările valorice în formarea profesională Teza de doctor în pedagogie, 2015.155 p.
- 32 GOETHE, J.W., Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister, Vol. I și II. București, Editura Minerva, 1982
- 33 GORAȘ-POSTICĂ, V. Formarea continuă a cadrelor didactice din domeniul educației timpurii. Ghid metodologic. Centrul Educațional PRO DIDACTICA, Chișinău: Imprint Star, 2010. 89 p.
- 34 GUȚU, V. Pedagogie. Chișinău: CEP USM, 2013. 508 p.
- 35 GUȚU, V. ș.a. Teoria și metodologia curriculumului universitar. Chișinău: CEP USM, 2003. 234p.
Disponibil: <http://www.scribd.com/doc/49348084/Teoria-si-metodologiaOP>; Accesat 08.05 2022
- 36 GUȚU, V. Schimbări de paradigme în teoria și practica educațională. Chișinău: CEP USM. Vol. III, 2009. 240 p.
- 37 GUȚU, V., MURARU, E., DANDARA, O., Proiectarea standardelor de formare profesională inițială în învățământul universitar. Ghid metodologic. Chișinău: CEP USM, 2003. 87 p.
- 38 HADÎRCĂ, M. Competențele: miza instruirii și evaluării autentice. În: *Didactica Pro...*, nr.4 5 (50-51), p.35-38. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2008
- 39 HADÎRCĂ, M. Educația ca acțiune de schimbare și de inițiere în lumea valorilor. În *Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare*, Chișinău: IȘE, 2011. pp. 23-33
- 40 HADÎRCĂ, M. Educația și criza de valori. În: *Didactica Pro...*, nr.3 (61). Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2010
- 41 HEIDEGGER, M., Originea operei de artă, București, Editura Univers, 1982.
- 42 ILUȚ, P. Structurile axiologice din perspectiva psihosocială. București: EDP, 1995. 160 p.
- 43 ILUȚ, P. Valori, atitudini și comportamente sociale. Iași: Polirom, 2004. 256 p.
- 44 ILUȚ, P. Structurile axiologice din perspectivă psihosocială. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1995. 157 p. ISBN-973-30-4892-5.
- 45 ILUȚ, P. Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie. Iași: Polirom, 2014. 256 p. ISBN 973-681-763-6.
- 46 JIGĂU, M. Consilierea carierei. Compendiu de metode și tehnici. București: Editura Sigma, 2007, 687 p.
- 47 JOIȚA, E. Eficiența instruirii: fundamente pentru o didactică praxiologică. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1998. 300 p. ISBN 973-30-5945-5.
- 48 JOIȚA, E. Formarea pedagogică a profesorului: instrumente de învățare cognitiv constructivistă. Ediția a II-a. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008. 399 p. ISBN 978-973-30-2338-8.
- 49 KANT, I., Despre frumos și bine. Vol. I și II. București, Editura Minerva, 1981.
- 50 LUPAȘCU, S., Logica dinamică a contradictoriului, București, Editura Politică, 1982.
- 51 MACAVEI, E. Pedagogie. Propedeutică. Didactică. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A, 1997. 516 p. ISBN 973-30-5596-4.
- 52 MACAVEI, E. Pedagogie. Teoria educației. / Educația XXI. Vol. I. București: Aramis Print, 2001. 352 p. ISBN 973-8294-00-2.
- 53 NECULAU, A. Câmpul universitar și actorii săi. Iași: Polirom, 1997, 318 p.
- 54 NOICA, C. Cuvânt împreună despre rostirea românească, București: Editura Eminescu, 1987.
- 55 PANIȘ, A. Deciziunea managerială în profesionalizarea cadrului didactic. IȘE, Chișinău: Print Caro, 2010.145p.
- 56 PAPUC, L. Cultura valorificării autoeducației în știința pedagogică. În: Inițiere în cariera profesională. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2013. pp. 38-75. ISBN 978-9975-46-169-6 -3
- 57 PAPUC, L. Impactul curenților filosofico-ideatice dominante în secolul al XX-lea asupra schimbărilor de paradigmă în educație. În: Probleme ale științelor soci umane și modernizării învățământului, Ed. 23, 26 martie 2021, Chișinău. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2021, Seria 23, Vol.3, pp. 117-123. ISBN 978-9975-46- 559-5; 978-9975-46-562-5.

- 58 PÂSLARU, V., Valoarea și educația axiologică: definiție și structurare, În: *Didactica Pro...*, nr. 1. (35), februarie 2006, pp. 5. Accesat 20.08.2022, disponibil: [Revista_35.pdf \(prodidactica.md\)](#)
- 59 PATRAȘCU, D., Spinei, L., Răileanu, T. et. al. Manual. Formarea profesorilor. Chișinău: Proiectul TACIS, 2000. 108 p.
- 60 PETRE, A. Criza culturii și rolul Universității. În: Petre Andrei, Sociologia revoluției. Studii de sociologie politică. Iași: Polirom, 1998, p. 200.
- 61 PETRE, A. Cultură socială și politică în școală, în vol. Politica culturii, București: 2003, p. 301
- 62 PETRE, A. Filosofia valorii. Iași: Polirom, 1997. 240 p. ISBN 973-683-017-9.
- 63 PIAGET, J., Inhelder, B. Psihologia copilului (Vol. 369). București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998. 200 p.
- 64 PLATON. Opere, Vol. V., Republica, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.
- 65 POTOLEA, D., TOMA, S. Competența: concept și implicații pentru programele de formare a adulților. În: Materialele Conferinței naționale de educație a adulților (ed. III), 19-21 martie 2010, Timișoara. Vol. 3. pp. 36-44.
- 66 RADU, C. Artă și convenție, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
- 67 SCHIOPU, U. Dicționar de psihologie. București: Editura „Babel”, 1997. 740p. ISBN 973 48-1027-8
- 68 SCHIOPU, U.; Verza, E. Psihologia vârstelor. București: E.D.P., 1997. ISBN 973-30 5798-3
- 69 SILISTRARU, N. Educația morală a elevilor. În: Educația morală a elevilor: Ghid metodologic. Chișinău: Univ. de Stat din Tiraspol, Liceul Teoretic „Orizont”, 2014. p.8-24.
- 70 SILISTRARU, N. Valori ale educației moderne. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2006. 176 p. ISBN 978-9975-9685-0-8.
- 71 SILISTRARU, N.; Bostan, G. Mediul educațional - factor de formare a preșcolarului ca subiect valorizator. În: Acta et Commentationes (Științe ale Educației), 2019, Nr. 11 (2), pp. 60-68. Disponibil: <https://doi.org/10.36120/2587-3636.v11i2.60-68>
- 72 ȘERBĂNESCU, B. Valorile naționale și educația. București: Editura Universitară „Carol Davila”, 2000. 207p.
- 73 ȚĂRNĂ, E., Valorile pedagogice ale dezvoltării atitudinii neconflictuale a studenților din perspectiva integrării profesionale, 531.01. Teoria generală a educației Teză de doctor habilitat în științe ale educației, Cu titlu de manuscris CZU: 378.01(043.3, Chișinău 2022, Disponibil: <https://upsc.md/wp-content/uploads/2022/11/TARNA-REZUMAT-ROM-TEZA-HAB.pdf> ecaterina_terna_thesis.pdf (cnaa.md).
- 74 VERZA, F., E., Pedagogie specială, I.S. FE-P Tipografia Centrală, Chișinău, 2012. ISBN 978-9975-53-061-3.
- 75 VIANU, T. Studii de filosofia culturii. București: Editura Eminescu, 1982.
- 76 VIANU, T. Teoria valorilor. București: Minerva, 1979.
- 77 VOICU, B. Valorile și sociologia valorilor. Iași, 2008. 40p. [citat 20.05.2022]. Disponibil: <http://www.iccv.ro/valori/texte/valori-cvb,%20v4.pdf>
- 78 BOURDIEU, P., PASSERON J.C. Les Heritiers. Les etudians et la culture. Paris: Les Editions de Minuit, 1964. p.17-56,
- 79 ERIKSON, E.H. Identity: youth and crisis. New York: Norton, 1968. [citat 10.10.2022] Disponibil: https://www.academia.edu/37327712/Erik_H_Erikson_Identity_Youth_and_Crisis_1_1968_W_W_Norton_and_Company_1_
- 80 FISHBEIN, M. An investigation of the relationship between beliefs about an object and the attitude toward that object. Human Relations, 1963, vol. 16 (3), pp. 233-239. [citat 02.05.2022] Disponibil: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/001872676301600302>
- 81 KELLY, G. A. The psychology of personal constructs: Vol. 1. A theory of personality. L.: Routledge, 1991, 422 p. ISBN 978-041-503-797-6.
- 82 KOHLBERG, L. Essays in moral development. The psychology of moral development, vol. 2, New York: Harper and Row, 1984.
- 83 ROKEACH, M. The nature of human values. New York: The Free Press, 1973. 438 p. ISBN 13: 978-0029267509.
- 84 ДАВЫДОВ, В. В. Проблемы развивающего обучения. Москва: Педагогика, 1986. 240 с.

- 85 КАРПУШИНА, Л.В., Капцов, А.В. Структура личностных ценностей. In: Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия „Психология”, 2007, № 1, с. 61-67.
- 86 КРИВЫХ, Н.И. Формирование ценностного отношения к иностранному языку у студентов неязыковых специальностей педагогических вузов: Дис. канд. пед. наук: 13.00.08: Астрахань, 2005. 180 с. Disponibil: <http://www.dslib.net/prof-obrazovanie/formirovanie-cennostnogo-otnosheniya-k-inostrannomu-jazyku-u-studentov-nejazykovyh.html>
- 87 ЛЕОНТЬЕВ, А.Н. Деятельность. Сознание. Личность: учебное пособие. 2-е издание. Москва: Смысл, Академия, 2005. 352 с. ISBN 5-89357-153-3.
- 88 СЛАСТЕНИН, В.А., ЧИЖАКОВА, Г.И. Введение в педагогическую аксиологию: Учебное пособие. Помощь студентам высших учебных заведений руководство заведения. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. 192 с.
- 89 Strategia învățământului superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna. Accesat 22.10.2022.
Disponibil: https://www.utm.md/acte_normative/externe/strategiaBologna.pdf
- 90 STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE „MOLDOVA EUROPEANĂ 2030”, obiectivul 4.
Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/snd2030_obiectiv4.pdf

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice:

1. **DANILA, V., CURTEZA, A., BALAN, S., VARLAN, M.** Smart clothes for premature babies-interactive training strategies for using the system. In: eLearning and Software for Education Conference: eLSE 2020, Ed. 17, 22-23 aprilie 2021, București. București, România: National Defence University - Carol I Printing House, 2021, Ediția 17, Vol.1, pp. 241-247. ISSN 2066 - 026X. DOI: <https://doi.org/10.12753/2066-026X-21-171>.
Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/154368
2. **DANILA, V.** Competențe digitale sub aspectul educației socioculturale. Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”, Nr. 4(71) / 2023 / ISSN 1857-0461 / ISSN 2587-3687, Categoria B. Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/198859
3. **DANILA (COJOCARI), V.** Formarea tinerilor specialiști în contextul educației durabile în învățământul universitar tehnic bazat pe valori socioculturale. In: Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Seria „Științe Umanistice”, 2024, nr. 2 (20), pp. 117-131. ISSN 2345-1866. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/218385
4. **DANILA, V.** Formarea competențelor socioculturale și influența valorilor asupra educației contemporane, Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Seria „Științe Umanistice”, Nr. 2 (18) / 2023 / ISSN 2345-1866 / ISSN 2345-1904. Categoria B. Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/197048
5. **DANILA, V.** The influence of cultural heritage in the formation of sociocultural values, In: Journal of Social Sciences, 2024, vol. 7, nr. 1, pp. 114-122. ISSN 2587-3490. DOI: [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7\(1\).09](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7(1).09), Categoria B+. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/201824

Articole în culegeri ale conferințelor științifice internaționale (peste hotare):

6. **DANILA V.** Training of socio-cultural values of university education students based on the concept of sustainable education. Books of abstracts, 19th Romanian Textiles and Leather Conference CORTEP 2024/ Mirela Blaga. - Iași: Performantica, 2024, ISBN 978-630-328-118-6, pp. 108. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/author_articles/62771
7. **DANILA (COJOCARI), V., SADOVEI, L., CONDRATICOVA, L.** Organizational culture and the system of sociocultural values in university education. In: Актуальні проблеми сучасного дизайну, 25 aprilie 2024, Київ. Київ: 2024, Vol.3, pp. 198-201. ISBN 978-617-7763-37-5. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/208554
8. **DANILA V., BALAN, S.** The relationship between the teacher and the student as a way of humanization of the technical higher education. In: TEXTEH: . The future of textiles, Ed. 6, 17-18 octombrie 2013, București. București, România: Certex Publishing House, 2013, Vol. 6, pp. 205-212. ISSN 2068-9101. Proceedings TEXTEH 6.pdf (textehconference.ro)
Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/186663

9. **DANILA, V.**, Balan S., Implementation of active-participatory methods in training the design engineer from light industry, 2011, Alma Mater, Sibiu, Disponibil: [https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=6K6D2roAAAAJ&citation_for_view=6K6D2roAAAAJ:d1gkVwhDpl0C, Conf Sibiu Alma mater 2011 S3 p2.pdf \(utm.md\)](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=6K6D2roAAAAJ&citation_for_view=6K6D2roAAAAJ:d1gkVwhDpl0C, Conf Sibiu Alma mater 2011 S3 p2.pdf (utm.md))
10. **DANILA V.V.**, CURTEZA A.D., BALAN S.I. Modern educational technologies integrated into engineering education. New technologies in the educational process and production: Proceedings of the XVIII International Scientific and Technical Conference. / Ed. Bakulina A.A. – Ryazan: Ryaz. Institute (branch) Moscow. floor. University, –2020. – 604 p. ISBN 978-5-00050-034-7, pp. 380-384 (Данила В.В., Куртеза А.Д., Балан С.И. Современные образовательные технологии, интегрированные в инженерное образование. Новые технологии в учебном процессе и производстве: Материалы XVIII Международной научно-технической конференции./ Под ред. Бакулиной А.А. – Рязань: Ряз. ин-т (филиал) Моск. пол. ун-та, –2020. – 604 с. ISBN 978-5-00050-034-7, с.380-384).

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (R. Moldova):

11. **SADOVEI, L., DANILA (COJOCARI), V.** Impactul valoric al ambiției feminine în dezvoltarea societății. In: Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine, Ed. 8, 8-9 februarie 2024, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2024, Ediția 9, pp. 264-266. ISSN 2558 – 894X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/206980
12. **DANILA (COJOCARI), V., SADOVEI, L.** Revistele de specialitate ca sursă de inspirație la integrarea lucrărilor de artă. In: Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine, Ed. 8, 8-9 februarie 2024, Chișinău. Iași - Chișinău - Lviv: 2024, Ediția 9, pp. 148-149. ISSN 2558 – 894X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/203655
13. **DANILA, V.**, Implementarea strategiilor inovatoare ce contribuie la dezvoltarea durabilă a studenților. Simpozionului Internațional „Conservarea și Restaurarea Patrimoniului Cultural”, Iași, Editura Doxologia 2023, ISSN 2286-1459 ISSN-L 2286-1459, pp.341-361
14. **DANILA, V.**, Implementation of innovative strategies that contribute to the sustainable development of students. Simpozionului Internațional „Conservarea și Restaurarea Patrimoniului Cultural”, Iași, 2023, Editura Doxologia 2023, ISSN 2286-1459 ISSN-L 2286-1459, pp.341-361
15. **DANILA, V., ISCHIMJI, A.** Integrarea elementelor tradiționale în procesul de dezvoltare și promovare a culturii. In: Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine, Ed. 5, 22 februarie 2022, Iași – Chișinău: 2022, Ediția 5, p. 40. ISSN 2558 – 894X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/173406
16. **DANILA, V., ISCHIMJI, A.** Durability product and impact on promoting sustainable production. In: Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine: dedicată zilelor europene ale patrimoniului, Ed. 1, 23-24 septembrie 2019, Chișinău. Republica Moldova: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2019, Ediția 1, p. 85. ISBN 978-9975-3290-4-0. Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/96481
17. **DANILA, V., ISCHIMJI, A.** Impactul educațional în sprijinul și promovarea patrimoniului cultural în Republica Moldova. In: Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine, Ed. 2, 22-23 septembrie 2020, Iași – Chișinău: 2020, Ediția 2, pp. 477-479. ISSN 2558 – 894X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/123880
18. **DANILA (COJOCARI), V.** Paradigma sinergetică în educație - o nouă viziune a viitorului. In: International Conference of Young Researchers , 5-6 noiembrie 2009, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2009, Ediția 7, p. 139. ISBN 978-9975-70-901-9. Disponibil: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/131848

Articole în culegeri ale conferințelor științifice naționale:

19. **DANILA, V.** Cooperarea dintre cadrul didactic și student: soluții și oportunități în dezvoltarea durabilă a relației academice ingineresti. Conferința Tehnico - Științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și Studenților U.T.M., 1-14 decembrie 2016, UTM, Chișinău, Secția FTP 2017, ISBN 978-9975-45-500-8, Vol.2.-2017.-438 p. – ISBN 978-9975-45-502-2, p. 191-194. http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/1965/Conf_UTM_2016_II_pg191_194.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ADNOTARE

Victoria DANILA

Strategii educaționale de formare a valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti, Teză de doctor în științe ale educației, Chișinău 2025

Structura tezei include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 284 surse, adnotare (în română, engleză, rusă), lista abrevierilor, 169 pagini, 22 de tabele, 31 figuri, 6 anexe. Publicații la tema tezei: 19 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: valori socioculturale, patrimoniu, strategii educaționale, învățământ universitar, educație durabilă, curriculum universitar, competențe, model pedagogic, transfer de cunoștințe.

Scopul cercetării: determinarea reperelor teoretice ale strategiilor educaționale privind dezvoltarea valorilor socioculturale, elaborarea și validarea Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti.

Obiectivele cercetării: studiul abordărilor teoretice ale valorilor socioculturale prin elucidarea conceptelor de valoare, patrimoniu, cultură, cultură organizațională; conceptualizarea rolului valorilor socioculturale, ca factor esențial în dezvoltarea profesională a personalității competitive, în cadrul educației durabile; elaborarea Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti; valorificarea rezultatelor aplicării Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti; elaborarea concluziilor generale și a recomandărilor metodologice privind aplicarea strategiilor educaționale de formare a valorilor socioculturale, a studenților programelor de studii ingineresti.

Noutatea și originalitatea științifică constă în conceptualizarea sistemului de valori socioculturale, definite de elemente ale patrimoniului și culturii în formarea profesională a studenților la programele de studii ingineresti; elaborarea și validarea Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti în perspectiva valorificării strategiilor educaționale în procesul de formare universitară.

Rezultatele obținute care au contribuit la soluționarea problemei științifice includ dezvoltarea unui concept integrat al valorilor socioculturale în cadrul programelor de studii ingineresti, bazat pe elemente definitorii ale patrimoniului și culturii. Acestea au fost fundamentate prin cercetări teoretice și empirice, conducând la elaborarea și validarea unui Model pedagogic inovativ, ce facilitează formarea valorilor socioculturale ale studenților.

Semnificația teoretică a cercetării se referă la consolidarea teoretică a noțiunilor de valori socioculturale; patrimoniu cultural; strategii educaționale; educație durabilă; determinarea tipurilor de strategii educaționale cu aplicații în formarea valorilor socioculturale la studenți; descrierea referențialului de formare a valorilor socioculturale pentru o educație durabilă a studenților programelor de studii ingineresti.

Valoarea aplicativă a cercetării este justificată de stabilirea strategiilor de formare a valorilor socioculturale; validarea componentelor Modelului pedagogic de formare a valorilor socioculturale ale studenților programelor de studii ingineresti, elaborat și propus spre implementare; validarea rezultatelor experimentale ale procesului de formare a valorilor socioculturale la studenții programelor de studii ingineresti în baza etapelor experimentului pedagogic.

Implementarea științifică a rezultatelor s-a realizat prin cercetări teoretice prezentate în cadrul conferințelor științifice și studii experimentale, desfășurate cu studenții programelor de studii ingineresti din cadrul Universității Tehnice a Moldovei și al Universității Libere Internaționale din Moldova.

ANNOTATION

Victoria Danila

Educational strategies for training sociocultural values in engineering students, Doctoral thesis in educational sciences, Chisinau 2025

The structure of the thesis includes: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 284 sources, annotation (in Romanian, English, Russian), list of abbreviations, 169 pages, 22 tables, 31 figures, 6 annexes. Publications on the topic of the thesis: 19 scientific papers.

Keywords: sociocultural values, heritage, educational strategies, university education, sustainable education, university curriculum, competencies, pedagogical model, knowledge transfer.

Research purpose: determining the theoretical benchmarks of educational strategies regarding the development of sociocultural values and developing and validating the Pedagogical Model for the formation of sociocultural values of students of engineering study programs.

Research objectives: study of theoretical approaches to sociocultural values by elucidating the concepts of value, heritage, culture, organizational culture; conceptualization of the role of sociocultural values, as an essential factor in the professional development of competitive personalities, within sustainable education; development of the Pedagogical Model for training sociocultural values, of students of engineering study programs; capitalization of the results of the application of the Pedagogical Model for training sociocultural values of students of engineering study programs; development of general conclusions and methodological recommendations regarding the application of educational strategies for training sociocultural values of students of engineering study programs.

Scientific novelty and originality consists of conceptualizing the system of sociocultural values, defined by elements of heritage and culture in the professional training of students in engineering study programs; developing and validating the Pedagogical Model for training sociocultural values of students in engineering study programs in the perspective of capitalizing on educational strategies in the university training process.

The results obtained that contributed to solving the scientific problem include the development of an integrated concept of sociocultural values within engineering study programs, based on defining elements of heritage and culture. These were substantiated by theoretical and empirical research, leading to the development and validation of an innovative pedagogical model, which facilitates the formation of students' sociocultural values.

The theoretical significance of the research refers to the epistemological consolidation of the notions of sociocultural values; cultural heritage; educational strategies; sustainable education in knowledge and promotion as sources of professional development; theoretical identification of the types of educational strategies existing in the formation of sociocultural values in students; development of a pedagogical model for the formation of sociocultural values; description of the axiological reference in the engineering field.

The applied value of the research is justified by determining sociocultural values; establishing strategies for the formation of sociocultural values; validation of the components of the Pedagogical Model for the formation of sociocultural values of students of engineering study programs, developed and proposed for implementation; validation of the experimental results of the process of forming sociocultural values in students of engineering study programs based on the stages of the pedagogical experiment

The scientific implementation of the results was achieved through theoretical research presented at scientific conferences and experimental studies, conducted with students of engineering study programs at the Technical University of Moldova and the Free International University of Moldova.

АННОТАЦИЯ

Виктория Данила

Образовательные стратегии для формирования социокультурных ценностей у студентов инженерных программ, Докторская диссертация в области педагогических наук, Кишинев 2025

В структуру диссертации входят: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 284 источников, аннотация (на румынском, английском, русском языках), список сокращений, 169 страницы, 22 таблица, 31 рисунок, 6 приложения. Публикации по теме диссертации: 19 научных работ.

Ключевые слова: социокультурные ценности, наследие, образовательной стратегии, университетское образование, устойчивое образование, университетская учебная программа, навыки, педагогическая модель, трансфер знаний.

Цель исследования определение теоретических ориентиров образовательных стратегий развития социокультурных ценностей, а также разработка и обоснование педагогической модели формирования социокультурных ценностей студентов инженерных специальностей.

Задачи исследования: изучение теоретических подходов к социокультурным ценностям путем выяснения понятий ценности, наследия, культуры, организационной культуры; концептуализация роли социокультурных ценностей как важнейшего фактора профессионального развития конкурентоспособных личностей в рамках устойчивого образования; разработка педагогической модели формирования социокультурных ценностей у студентов инженерных специальностей; использование результатов применения педагогической модели для формирования социокультурных ценностей у студентов инженерных специальностей; разработка общих выводов и методических рекомендаций по применению образовательных стратегий формирования социокультурных ценностей студентов инженерных специальностей.

Научная новизна и оригинальность заключается в концептуализации системы социокультурных ценностей, определяемых элементами наследия и культуры в профессиональной подготовке студентов инженерных образовательных программ; разработка и обоснование Педагогической Модели формирования социокультурных ценностей студентов инженерных образовательных программ в перспективе валоризации образовательных стратегий в процессе вузовской подготовки. **Полученные результаты, способствовавшие решению научной проблемы,** включают разработку комплексной концепции социокультурных ценностей в рамках программ инженерного образования на основе определения элементов наследия и культуры. Они были подтверждены теоретическими и эмпирическими исследованиями, что привело к разработке и обоснованию инновационной педагогической модели, способствующей формированию социокультурных ценностей учащихся.

Теоретическая значимость относится к теоретическому закреплению представлений о социокультурных ценностях; культурное наследие; образовательные стратегии; устойчивое образование; определение типов образовательных стратегий с применением в формировании социокультурных ценностей у обучающихся; описание справочника по формированию социокультурных ценностей для устойчивого образования студентов инженерных образовательных программ.

Прикладная ценность исследования обоснована определением социокультурных ценностей; апробация компонентов Педагогической модели формирования социокультурных ценностей студентов инженерных специальностей, разработанных и предлагаемых к внедрению; апробация экспериментальных результатов процесса формирования социокультурных ценностей у студентов инженерных специальностей на основе этапов педагогического эксперимента.

Научная реализация результатов достигнута посредством теоретических исследований, представленных на научных конференциях, и экспериментальных исследований, проведенных со студентами инженерных программ Технического университета Молдовы и Международного свободного университета Молдовы.

DANILA VICTORIA

**STRATEGII EDUCATIONALE DE FORMARE A VALORILOR
SOCIOCULTURALE LA STUDENȚII PROGRAMELOR DE STUDII
INGINEREȘTI**

Specialitatea 533.01 Pedagogie universitară

Rezumatul tezei de doctor în Științe ale educației

Aprobat spre tipar: 31.03.2025

Hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar.: 2,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 ex.

Comanda nr. 025

Centrul Editorial-Poligrafic al UPS „Ion Creangă” Str. Ion Creangă 1, Chișinău, MD-2069